

JASON WEHLING

MEKSİKA DEVİRİMİ'NDE ANARŞİST ETKİLER

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN: GÜN ZİLELİ

Aplani

kaos
devirimi
anarşist



Kaos Çocuk Parkı Kitap: 77

Politik Kuram: 1

A Planı Serisi: 1

Jason Wehling

Ankara - Nisan, 2019

Özgün Adı:

Anarchist Influences in the Mexican Revolution

İngilizceden Çeviren

Gün Zileli

ISBN: 978-605-7584-56-4

Sertifika No:

41546

Genel Yayın Yönetmeni:

Lokman Kurucu

Editör:

Emre Hepdeniz

Genel Koordinatör:

Emre Hepdeniz

Kapak Tasarım:

Hıdır Murat Doğan

Mizanpaj:

Zafer Rifat Irmak

Baskı:

Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık / 25931

🏠 Kültür Mahallesi, Sağlık 2 Sokak, 56/24

Çankaya - Ankara

☎ 0 506 973 30 53 - 0 554 190 72 42

🌐 www.kaoscocukparki.com

✉ kaoscocukparkiyayin@gmail.com

© Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

KAOS ÇOCUK PARKI YAYINLARI'na aittir.

KAOS ÇOCUK PARKI YAYINLARI'ndan yazılı izin alınmadan

kitabın tümü ya da bölümleri

elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik kayıt

ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

MEKSİKA DEVRİMİ'NDE ANARŞİST ETKİLER

JASON WEHLING

İngilizceden Çeviren: Gün Zileli

Gün Zileli

24 Ekim 1946'da Ankara'da doğdu. 1960'lı yıllarda *Yordam* ve *Soyut* dergilerinde öyküleri yayınlandı. 1968 gençlik hareketinde yer aldı.

1990 yılında İngiltere'de sığınmacı oldu. 1992 yılında anarşizmi benimsedi. 2000'li yıllarda altı kitaptan oluşan otobiyografisini yazdı. Özellikle Sovyetler Birliği'ndeki Gulag kampları hakkında çeviriler yaptı. İstanbul'da yaşıyor.

Kitaplar

- Bürokrasi ve Sosyalist Demokrasi* (Mehmet Gündüz adıyla), 1990, Koral.
Anarşizm Bir Devrim Çağrısıdır, 1995, Kaos.
Türkiye... Sosyal Patlamaya Doğru (İlhan Tekin'le birlikte), 1995, Kaos.
Deniz Orada (Roman), 1995, Sel.
Bahar ve Tipi (Roman), 1997, Telos.
Yarılma, 2000, Ozan; 2002, İletişim.
Havariler, 2002, İletişim.
Sapak, 2003, İletişim.
Ev, 2004, İletişim.
Ulusalcılık, 2007, Özgür Üniversite.
Komün (Roman), 2007, Yaba.
Stalinizm, 2010, Özgür Üniversite.
Stalin Yargılanıyor, 2010, Kibele.
Devrimi Yeniden Düşünmek-1, (Fikret Başkaya ile birlikte), 2010, Özgür Üniversite.
Rejimler, Partiler, Kişiler ve "Ulus"lar, 2010, Kibele.
Arnavutköy, 2010, Heyamola.
Sığınmacılar, 2011, İletişim.
Benim Kahraman Köpeklerim, 2012, Özyürek.
Yüreğe Yağan Kar (Öyküler), 2012, Yaba.
Dünyanın Her Yeri Sahne- Erkan Yücel Anısı (Şule Ayaz ile birlikte), 2012, Kibele-Yayın Kolektifi.
Muhafazakâr Liberalizm, 2014, İmge.
Haziran Günleri -Gezi Notları-, 2014, BüyülüDağ.
Mevsimler (Roman), 2014, İletişim.
Çanlar (Roman), 2016, İletişim.
Anarşizme Kenar Notları (e-kitap), 2016, Propaganda.
Kentlerde (2000-2013), 2018, İletişim.

Çeviriler

- Abel Paz, *Halk Silahlanınca*, 1995, Kaos.
- Eugenia Ginzburg, *Anafora Doğru*, 1996, Pencere.
- Gilles Dauvé-François Martin, *Komünist Hareketin Güneş Tutulması ve Yeniden Ortaya Çıkışı* (Bora Sarayova adıyla), 1999, Sel.
- Eugenia Ginzburg, *Anaforun İçinde*, 2000, Pencere.
- Herman Gorter, *Yoldaş Lenin'e Açık Mektup*, 2001, Günizi.
- Paul Avrich, *Kronstadt 1921*, 2006, Versus.
- E.H.Carr, *Bakunin*, 2006, Versus.
- Jan Valtin, *Karanlığın Ötesinde*, 2009, Kibele.
- Michael Seidman, *İşçiler Çalışmaya Karşı*, 2010, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Margarete Buber-Neumann, *İki Diktatörlük Altında*, 2012, İmge.
- Erica Wallach, *Gece Yarısında Aydınlık*, 2013, Ayrıntı.
- Robert Conquest, *Kirov Cinayeti ve Stalin*, 2015, H2o.
- John Steinbeck, *Bitmeyen Kavga*, 2016, Sel.
- Anna Larina, *Asla Unutamam & Nikolay Buharin'in Karısının Anıları*, 2018, İmge.

İçindekiler

Ricardo Flores Magon ve Partido Liberal Mexicano /	13
1906: Grevler, ayaklanmalar ve Porfiriato'nun Sonunun Başlangıcı /	17
Liberallerden Anarşistler Doğuyor /	21
En Büyük Engel: Birleşik Devletler Hükümeti /	24
1911: Baja California'nın Kurtuluşu /	27
Şehir Merkezleri ve Anarko-Sendikalizmin Ortaya Çıkışı /	30
Anarko-sendikalistler ve Rekabet Halindeki Hükümet Fraksiyonları /	33
Anarko-Sendikalizm ve Hükümet: Talihsiz bir İttifak /	37
Zapatistaların Davası: Köylücülük ve Komünalizm /	41
Liberter Yerel Yönetimcilik ve Anarşizm /	44
Zapata, Ricardo Flores Magon ve Anarşizm /	46
Zapata Anarşist miydi? /	49
1920'lerde Devlet Anarşistleri: Meksika'da İdealin Zayıflaması /	50
Bir Değerlendirme: Anarşizm ve Devrim /	52
Kaynakça /	55

“Ütopyacı yarını yapandır. Pratik adamlar ... ona gülebilirler; ama onlar bilmezler ki, ütopyacı, dünyayı ileriye doğru itekleyen gerçek dinamik güçtür. Onu bastırdığınız zaman dünya barbarizme doğru gerileyecektir. Hor görülür, yoksun bırakılır ama yoluna devam eder... tohumları eker, eker eker, bir gün ürünü alınacaktır. Ama bu ürün onun tarafından değil, yarının pratik adamları tarafından toplanır, üstelik onlar o sırada tohum ekmekle, ekmekle ve ekmekle meşgul olan bir diğer yorulmak bilmez ütopyacıya gülmektedirler.”

Ricardo Flores Magon

1910 ile 1930 yılları arasında Meksika büyük bir devrim fırtınasıyla baştan aşağı sarsıldı. Bütün bu dönem boyunca Anarşizm ideolojisi enternasyonal olarak son derece güçlüydü. Aslında, 1917 Rus Devrimi'nden önce, Anarşizm, Komünizmden ve Karl Marx'ın takipçilerinden, tartışılmaz ölçüde çok daha önemli bir radikal güçtü.

Anarşizmin sözlük anlamı “kural tanımaz”dır. Anarşizmin kökleri Fransız Devrimine ve Öfkeliilere kadar gider. O zamanlar aristokratlar, bu liberter radikalleri “anarşist” olarak damgalarlardı. Kendini bu sözcükle tanımlayan ilk kişi, Fransız sosyalisti Pierre Joseph Proudhon'dur. O dönemde Sosyalizm, bütün anti-kapitalist görüşleri en geniş biçimiyle içinde barındıran bir terimdi. Anarşizm, Bakunin, Karl Marx'ın Enternasyonal İşçiler Birliği'nden (Birinci Enternasyonal) açıkça koptuğu zaman, Sosyalizmden ve daha sonra da Komünizmden farklı bir anlam kazanmaya ve ayırt edilmeye başlandı.

Düşünceyi uyumlu bir şekilde ifade etme görevi, “anarko-komünizmi” ortaya koyan Rus Anarşisti Peter Kropotkin'e düştü. Bu fikir, üretim araçlarının özel mülkiyetinin ötesine geçmek konusunda Komünizme benziyordu, ancak ne çeşit bir toplum kurulacağı ve bu toplumun nasıl kurulacağı konusunda bu iki fikir birbirinden ayrılıyordu. Karl Marx'ın takipçileri, özellikle Lenin, kapitalizmi ezmek için güçlü bir devlete ve devrimci öncüye vurgu yaparken, Anarşistler çok daha liberter bir tutum içindeydiler.

Anarşizm, devlete ihtiyaç olmayan bir dünya için mücadele eden bir ideolojidir. Anarşistler, işçilerin kendilerini yönettikleri ve üretim araçlarının, kapitalist ya da komünist partili menajerler tarafından değil, üreticiler tarafından kontrol edildiği bir toplum öngörürler. Politik olarak, Anarşistler, gücün, ya birey ya da cemaat biçiminde, mümkün olan en küçük birimde toplandığı ademimerkeziyetçi bir sistem için mücadele ederler. Buradan başlayarak delegasyon sistemi ve konfederasyon aracılığıyla büyük çaplı bir koordinasyon sağlanacaktır. Böyle bir sistemde hiç kimse bir başkasını yönetmeyecektir. İşte bunun adı Anarşizmdir.

Meksika Devrimi sırasında, Rus Devrimi'nde ve daha sonra 1936'da İspanya'da olduğu gibi, dünyanın diğer yerlerinde Anarşizm önemli bir güçtü. Anarşizmin Meksika Devrimi'nde de önemli bir güç olması hiç de şaşırtıcı değildir. Anarşist fikirler, çalkantılı gelişmeler içindeki Meksika'ya çeşitli bireyler, gruplar ve örgütler tarafından sokuldu.

Meksiko City'nin Ünlü Kişiler Mozalesi'nde yeri olan Ricardo Flores Magon, Anarşizmin ateşli savunucusuydu. Meksika Liberal Partisi gibi kafa karıştıran bir ismi olan politik örgütü, Meksika devrimcilerinin büyük bir bölümünü etkileyebilmiştir. Takipçileri, anarşist bir toplum yaratmak için California, Baja'da bile silahlı ayaklanmaya teşebbüs etmişlerdir. 1912-1916 döneminde, Anarko-sendikalist sendika Casa de Obrero Mundial, şehir merkezlerinde çok önemli bir rol oynamıştır. Güneyde, açıkça Anarşist olmasalar da, Zapatistalar Anarşizmin ideallerini büyük ölçüde yankılayan görüşlere sahip olmuşlardır. Bu etkiler olmasaydı, Meksika Devrimi Meksika Devrimi olmazdı.

Ricardo Flores Magon ve Partido Liberal Mexicano

Ricardo Flores Magon, Oaxaca eyaletindeki San Antonio Eloxochitlan'da, 1874 yılında, Meksika Bağımsızlık Günü'nde doğdu. İroniktir ki, bu kasaba onun büyük düşmanı Porfirio Diaz'ın da memleketiydi. İki erkek kardeşi Jesus ve Enrique, Ricardo'nun hayatını adadığı anti-Diaz mücadeleye katıldılar. Jesus, Yeniden Seçilmeye Karşı hareket içinde aktif olarak çalışıp daha sonraları, Madero rejiminde İçişleri Bakanı olurken, Enrique, Ricardo'nun politik faaliyetlerinde onunla omuz omuza mücadele etti. Üçü de 1892'de, Diaz'ın yeniden seçilmesine karşı yapılan öğrenci gösterisinde yer almıştı. Bundan kısa süre sonra Ricardo, *El Democrata*'nın editörü oldu ve onu radikal sol-liberterliğe götüren yolda ilerlemeye başladı. Hukuk Fakültesi'ne girdi, fakat okulu bitiremedi.

7 Ağustos 1900'de, Jesus ve Ricardo, Licenciado Antonio Horcasitas'la birlikte *Regeneracion*'u çıkartmaya başladılar. Yasal reformu tartışarak yayına başlayan *Regeneracion* bir süre sonra Diaz rejimini hedef almaya girişti. Aralık 1900'de Horcasitas ayrıldı ve *Regeneracion* tamamen Ricardo'nun fikirlerini savunan bir yayın organı haline geldi. *Regeneracion*, ölünceye kadar Ricardo'nun radikalizminin propagandasını yapan önemli bir araç olacaktı.

Ricardo, kardeşi Jesus ve Antonio Diaz Soto y Gama gibi birçok öndegelen liberal, anti-Diaz tutumlarından dolayı devamlı olarak tutuklanıyorlardı. Bu sırada Ricardo'nun kardeşi Jesus hayal kırıklığına uğrayarak hareketten ayrıldı. Baskılar dolayısıyla *Regeneracion* yayınına geçici olarak ara verdi ve Ricardo, kardeşi Enrique ile birlikte, 3 Ocak 1904'te Meksika'dan ayrılarak Birleşik Devletler'e gitti. Ricardo, Meksika'ya bir daha asla dönmemesine rağmen, Meksika Devrimi'ni sürgünde bile kuvvetle etkilemiştir.

Ricardo, Rio Grande'ye geçince de hükümetle başı dertten kurtulmadı. Tersine daha da arttı. Ricardo Birleşik Devletler'de kaldığı sürece Meksika diktatörlüğünün emirlerine uyan

Amerikan hükümeti, özel olarak kiralanmış polis ajanları vasıtasıyla Ricardo'yu ve PLM'yi taciz etti -ancak ölümüyle sona eren devrimci çalışmalarından dolayı onu defalarca tutukladı. Bu yüzden, Ricardo, Devrime ilişkin zamanının büyük çoğunluğunu Amerikan hapishanelerindeki hücrelerinde geçirdi ve enerjisinin çoğunu özgürlüğünü yeniden ele geçirme mücadelesine harcadı.

Regeneracion yayınına Teksas San Antonio'da, 5 Kasım 1904 tarihinden itibaren devam etti. Yayın Meksika'ya gizlice sokuluyor ve Diaz'ın başını ağrıtmaya devam ediyordu. *Regeneracion*, Diaz'ın bu yayın organını kapattırmak için sürekli çaba göstermesine yol açacak kadar etkiliydi, üstelik bu yayın organı Birleşik Devletler'deki ifade özgürlüğünün aldatıcı bir sahtelik olduğunu ileri sürüyordu.

Ricardo'nun gazetesi Diaz'ın başını öylesine ağrıtiyordu ki, Diaz, Birleşik Devletler'de bile yayımlansa bu gazetenin yayımına son verilmesini istiyordu. Böylece, Diaz, Haziran 1906'da Büyükelçi Thompson aracılığıyla, ABD hükümetinden, ne yolla olursa olsun *Regeneracion*'un yayınına son vermesini resmen talep etti. Bu andan itibaren *Regeneracion*, Diaz'a karşı mücadelede çok önemli bir araç haline geldi. O yıl *Regeneracion*'un dağıtımı 30 binlere yükseldi. Öyle ki, Yucatan Valisi ve Madero gibi ilimliler bile *Regeneracion* alıp okuyorlardı.¹ Ve daha sonraları Ricardo'nun Anarşizmi daha vazih bir hale geldi ve önde gelen Anarşist Voltairine de Cleyre de bu Meksika gazetesinde yazmaya başladı.²

Regeneracion'un 30 Ağustos 1900'de yayına başlamasından kısa süre sonra Camilo Arriaga, San Luis Potosi'de *Invitacion al Partido Liberal* manifestoyu yayımladı. Bu doküman, beş yıl sonra kurulan ve Ricardo'nun önce anti-Diaz mücadeleyi, daha sonra da Meksika çapında Anarşizm idealini yaydığı başlıca araç olan Partido Liberal Mexicano (PLM)'nin kurulmasının başlangıcıdır. Ricardo, 5 Şubat 1901'de Liberal hareketin

1 James D. Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution, 1900-1913*, (Austin: the University of Texas Press, 1968), s. 124.

2 Colin M. MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution: The Political Trials of Ricardo Flores Magon in the United States*, (Berkeley: University of California, 1991), s. 52.

doğmasını sağlayan Congreso Liberal'e de resmen katılmıştı.

PLM'nin kurulduğu yıl örgüt bir platform, Programa y Manifiesto adlı bir program yayınladı. Bu manifesto “modern Meksika tarihinin en önemli dokümanlarından biri”ydi.³ Program 52 maddeden oluşuyordu ve şu etkileyici sloganla sona eriyordu: “Reform, Özgürlük ve Adalet”.

Programın maddeleri arasında, dört yılda bir başkanlık seçimi ve yeniden seçilmenin ortadan kaldırılması; ulusal muhafızların ordunun yerini alması; söz özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması; ölüm cezasının yalnızca vatana ihanet davalarında söz konusu olması; hükümetin, 14 yaşının altındaki çocuklar için zorunlu eğitim programına destek olmasının sağlanması; toprak sahibi yabancıların Meksika vatandaşı olmaları ya da toprağa ilişkin ünvanlarından feragat etmeleri; Kilise işlikleri ve paralarının vergiye tabi tutulması, ayrıca tüm kilise mülkiyetinin ulusallaştırılması; mülkiyeti geliştirmek için toprak sahiplerinin kiracılara paralarını geri vermesi; topraklarını işlemeden ellerinde tutan toprak sahiplerinin topraklarına devlet tarafından el konması ve bu toprakların, Meksika'da ya da Meksika dışında yaşayan topraksızlara verilmesi; devletin, toprak satın almak isteyen yoksul çiftçilere banka kredisi verilmesini sağlaması; ve yerli kabilelerden alınmış komünal ve bireysel toprakların bu kabilelere geri iadesi gibi maddeler vardı.

Program, 8 saatlik iş günü; günlük asgari ücretin belirlenmesi; 14 yaşından küçük çocukların çalıştırılmasının yasaklanması; patronların, iş kazalarından dolayı yaralanan işçilerin tedavi masraflarından sorumlu olması ve pazar günlerinin “zorunlu tatil günü” ilan edilmesi gibi, işçi haklarına ilişkin maddeleri de vardı. PLM Programı, devrimi hazırlayan yıllarda son derece etkili olmuş ve programın işçilerle ilgili bölümü, “Meksika Devrimi'nin işçi hareketinin büyük bölümü tarafından benimsenmişti.”⁴

³ Ward S. Albro, *Always a Rebel: Ricardo Flores Magon and the Mexican Revolution*, (Fort Worth: Texas Christian University Press, 1992), s. 44.

⁴ Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 130.

Programın etkisi, Meksika işçi sınıfıyla kısıtlı kalmadı. PLM 1906 programının 52 maddesinin 23'ü, 1917 Anayasası'nda yer almıştır, 26'sı ise PLM programındaki orijinal haliyle değil, daha ılımlı biçimlerde benimsenmiştir. Programın yalnızca üç maddesi tamamen gözardı edilmiştir.⁵

⁵ Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 239.

1906: Grevler, Ayaklanmalar ve Porfiriato'nun Sonunun Başlangıcı

Diaz rejimine karşı yükselen muhalefetin “en dramatik olayları” 1906 grevi –biri Sonora’daki Cananea Copper Company’de, diğeri Ri Blanco’da sırasında meydana geldi.⁶

Cananea grevi 1 Haziran’da aniden başladı. İşçiler, “sekiz saatlik işgünü ve daha yüksek asgari ücret” talep ediyor ve “Meksikalılara karşı ırk ayrımı yapılmasını protesto” ediyorlardı.⁷ İşçi ayaklanması iki gün sürdü ve bir diğeri iki gün de elde silah direndiler. İlginçtir ki, Cooper Company’den yana duruma müdahale eden ilk güç Arizona Ranger’leri olmuştur, çünkü en yakın Meksika ordu birlikleri bir günlük mesafedeydi. Fakat 2.000 Federal askerîyle desteklenen Sonora Valisinin, grevcileri, eyaletin güney bölümünde sürmekte olan Yaqui yerlileriyle savaş için askere alacağı tehdidinde bulunması üzerine grev 6 Haziran’da sona erdi.

Sonuçta, 30 ilâ 100 arasında Meksikalı öldü. Olay, şiddetli ve acil sonuçlara yol açtı. Bir yandan “hükümet ulusal çaptaki popülaritesini hızla yitirdi”, öte yandan, işçilerin grevinin yürütülmesine yardım eden PLM destekçilerinin büyük bölümü Meksika ve Birleşik Devletler hükümetleri tarafından “PLM’yi geri püskürtmek”⁸ üzere takibata uğratıldı.

İkinci büyük grev, merkezi Meksika’daki Orizaba’da bulunan Rio Blanco Fabrikasında meydana geldi. O yılın Nisan’ında, çok sayıda Rio Blanco işçisi, PLM ile kısa sürede bağ kuran Gran Circulo de Obreros Libres (GCOL)’i kurdu. GCOL huzursuzluğu körükledi ve 7 Aralık’ta GCOL’un düzenlediği, üç bin işçinin katıldığı büyük bir toplantı yapıldı. Toplantıda, şirketin dükkânlarının yasaklanması, daha kısa iş günü ve fazla

6 Friedrich Katz, *The Secret War in Mexico: Europe, the United States, and the Mexican Revolution*, (Chicago: The University of Chicago Press), 1981, s. 30.

7 John M. Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class, 1860-1931*, (Austin: University of Texas Press, 1987), s. 91.

8 Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 92.

mesai parası ödenmesi gibi talepler belirlendi. Bir grev başladı ve birkaç gün içinde grevcilerin sayısı yaklaşık 7.000 kişiye ulaştı.

Fabrika sahipleri, 22 Aralık'ta, Pueblo, Orizaba, Meksiko City, Veracruz, Queretaro ve Guadalajara'daki 57 bin insanı etkileyen bir lokavta giderek misillemeye bulundular. "İşçiler, Diaz'dan arabuluculuk yapmasını istediler, Diaz duruma müdahale etmeyi kabul etti, ancak hemen hemen bütün noktalarda fabrika patronlarını destekledi."⁹ Fakat grevin ilk dört gününün sonunda grev fonu tükendiği için GCOL grevi bitirme kararı aldı ve 4 Ocak 1907'de, Rio Blanco hariç Meksika'nın birçok bölgesinde grev sona erdirildi.

Tek yanlı anlaşma, Rio Blanco'daki hükümete karşı büyük bir reaksiyona yol açtı. Göstericiler, "Diaz'a ölüm!" ve "kahrolsun diktatörlük!" gibi sloganlar atıyorlardı.¹⁰ 7 Ocak'ta, fabrikaya çalışmaya gelen işçilerle bir grup muhalif, fabrikanın önünde bir araya geldi. Kalabalık büyüdü ve şirketin deposuna saldırıp ateşe verdi. Bundan sonra kalabalık, şehre doğru yürüdü, hapishaneye saldırıp mahkûmları serbest bıraktı. Büyük bir kitle bu sırada "Porfirio Diaz'a ölüm!" sloganını atıyordu.

Olayların haberleri hızla yayıldı ve takip eden gün komşu Santa Rosa ve Nogales şehirlerinin işçileri de harekete geçti. Bu birleşik güçler ertesi iki gün orduyla silahlı çatışmaya girdi. Meksiko eyaletinin Alman bakanı Katz, Fabrika sahipleri grevin zorla bastırılmasını istediği zaman, Diaz'ın, "allaha şükür, grevi ezebilirim" dediğini bildirmektedir.¹¹ Ve öyle de yaptı. Ayın 9'u sona erdiğinde 200 işçi ve 25 asker ölmüş, 400 işçi hapse atılmış ve yaklaşık 1,500 işçi işinden atılmıştı.

Cananea ıve Rio Blanco önemliydi, çünkü "işçi sınıfının büyüyen huzursuzluğunun PLM'yi güçlendirdiğini ve yaklaşan devrimi alevlendirdiğini gösteriyordu."¹² Elbette bu olaylar hükümetin de gözünden kaçıyor değildi. "Fırtınalı 1906 yazından sonra Meksika hükümeti, 16 Eylül Meksika Bağımsızlık Günü'nde

9 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 30.

10 Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 96.

11 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 30.

12 Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 93.

genel bir ayaklanma planlandığından korkmaya başladı. Halka bir alarm vermeksizin hükümet birçok geleneksel kutlamayı sessizce iptal etme yoluna gitti.”¹³ Gerçekten de PLM bir ayaklanma planlamıştı.

PLM Meksika çapında 44 gizli gerilla grubu örgütleyebilmişti. Bunlardan bazıları 300 kişiye varmakla birlikte ortalama 50 kişilik gruplardı. Bu grupların Birleşik Devletler’de silahlanmaları Meksika’dan daha kolaydı. Bu yüzden PLM, birimlerinin çoğu sınırın ötesinde konuşlandırmıştı.

Bu faaliyetin ana merkezi, Douglas kasabasının sınırındaki Arizona’daydı. Sonora Valisi Rafael Izabel, Douglas’taki PLM’nin içine bir ajanı başarıyla yerleştirdikten sonra PLM’nin planları bozguna uğradı. Arizona Rangerleri PLM’nin faaliyetlerini tespit ettiler ve Eylül’ün 2’si ile 5’i arasında liberal birimlerin çoğu tutuklandı ve isyan patlak vermeden önce silahlarının büyük çoğunluğuna el kondu.

Mücadelede kararlı PLM ayaklanma planını sürdürdü. Sayıları görece azalmış olsa da PLM, son zamanlardaki sosyal huzursuzluğu bir güce dönüştürmek istiyordu. Albro’ya göre, 1906’daki silahlı ayaklanma bilinçli olarak Cananea grevinin gölgesinde hazırlanmıştı.¹⁴ Ayaklanmanın, Meksika’nın çeşitli yerlerinde aynı anda saldırıya geçecek gerilla gruplarıyla koordineli olarak Eylül sonunda başlaması planlanmıştı. Ne var ki, olaylar orijinal plana göre yürümemişti.

Ayaklanma 26 Eylül’de Jimenez kasabasında başladı. [Juan Jose] Arredondo’nun liderliğinde yaklaşık altmış kişi, gümrük binasını zorla ele geçirip yağmaladı ve cunta (PLM) adına \$100 tutarındaki hazineye el kondu. Ertesi sabah geri çekildiler ve Hacienda Victoria yakınlarında donanımlarını yenilemeye çalışırken federal birliklerin saldırısına uğradılar. Takviye birliklerinin de gelmesiyle birlikte isyancıların bir kısmı öldürüldü, bazıları yakalandı ve geri kalanları da dağıldı. Çoğu sınırdan geçerek Birleşik Devletler’e kaçtı.¹⁵

¹³ Albro, *Always a Rebel*, s. 57.

¹⁴ Albro, *Always a Rebel*, s. 58.

¹⁵ Albro, *Always a Rebel*, s. 62.

Hilario C. Salas tarafından liderlik edilen benzeri bir isyan Veracruz'da patlak verdi. Ayaklananlar, üç başlıca birime bölünen bin kişiden oluşuyordu. "Salas, Acayucan'da 300 kişiden oluşan kendi güçlerini komando ediyordu ve ağır çarpışmalarda önemli bir başarı elde etmişti. Salas, Belediye Sarayına yapılan saldırıya önderlik ederken yaralandı; liderlerinden yoksun kalan talimsiz isyancılar şehirden çekilmek zorunda kaldılar."¹⁶ Geri kalan iki birliğin Minatitlan ve Puerto Mexico şehirlerine yaptıkları saldırılar başarısız oldu. PLM'nin geri kalan devrimci güçleri bundan sonraki günlerde öldürüldü, yakalandı ya da dağlara kaçtı.

Diaz kamuoyunda saldırıyı önemsiz gösterdi, bunu "politik önemi olmayan, yalnızca yasadışı bir olay" olarak nitelendirdi.¹⁷ Fakat bu sadece propagandaydı ve diktatörlüğe verilen zararı kontrol altında tutmayı amaçlıyordu. Ayaklanma kesinlikle başarısızlığa uğramıştı –PLM birimleri gerçekte kasabaları belli bir süre ellerinde tutamadılar ve Meksika'nın diğer bölgelerinde meydana gelmesini umut ettikleri diğer kendiliğinden ayaklanmalara liderlik edemediler. Bununla birlikte ayaklanma "1910 Devrimi yolunda önemli bir kilometre taşıydı. Bu ayaklanma yalnızca Porfiriato'yu zayıflatması açısından değil, aynı zamanda Liberal Parti programının itibar kazanması açısından da önemliydi."¹⁸ Ne yazık ki, Ricardo'nun bakış açısından bu kabul de felaketli sonuçlara yol açmıştı. Bu durum, hem Meksika'da hem de Birleşik Devletler'de, Devrim boyunca hapislik ve baskıya neden olmuştu.

¹⁶ Albro, *Always a Rebel*, s. 64.

¹⁷ Albro, *Always a Rebel*, s. 63.

¹⁸ Albro, *Always a Rebel*, s. 58.

Liberallerden Anarşistler Doğuyor

Bu ayaklanmadan önce PLM, en azından yüzeysel olarak, enikonu birleşik bir eylem planına sahip birleşik bir gruptu –Diaz’ı uzaklaştırmak ve Meksika’da sivil özgürlükleri restore etmek. 1905’te, Francisco Madero, Liberallere, mali ıslahata yardımcı olmaları için 2000 Amerikan doları vermiş, Ricardo’ya yazarak “bütün fikirlerinize katılıyorum” demişti.¹⁹ Fakat bu görüş birliği kısa sürede son derece karmaşık bir hal alacak ve gittikçe önemli ayrılıklara doğru evrilecekti, özellikle diktatörlüğün yerini neyin alacağı ve bu değişikliğin nasıl ortaya çıkacağı konularında. Ilımlı işbirliği kısa sürede, Ricardo’nun örtülü radikalizminin açık anarşizme dönüşmesiyle dağıldı.

Ricardo, daha 1900 yılında, Kropotkin, Bakunin, Jean Grave, Enrico Malatesta ve Maksim Gorki’nin eserlerinden haberdardı. İroniktir ki, PLM’nin birçok liderini Anarşizm politik ideolojisiyle tanıştıran bizzat Camilo Arriaga’dır. İroniktir, çünkü Arriaga, Ricardo’nun radikalizmiyle hiçbir zaman tam anlamıyla uyuşmamış, daima daha muhafazakâr bir tutum içinde kalmıştır. Cockcroft’a göre, Madero bile Rus Anarşisti Kropotkin’i tanımaktaydı.²⁰ Bir şeyi bilmekle onu savunmak tamamen farklı şeylerdir. Albro’ya göre, Ricardo’nun Anarşizme yönelişinin tam zamanını tespit etmek oldukça tartışmalıdır, fakat şurası açıktır ki, Ricardo, 1907’ye kadar gerçek inançlarını kamuoyuna açıklamamıştır.²¹

Madero, PLM’nin Eylül 1906 programının, Diaz yönetimi altında sivil hakları elde etmek için tüm barışçı metodların tükendiği yönündeki tespitiyle aynı fikirde değildi. Bu yüzden, PLM’nin 1906 ayaklanması başladığında bölünme kaçınılmazdı. 1906 ve 1910 arasında, Madero ile PLM’nin çoğunluğu arasında tam bir bölünme gerçekleşmişti. Bu 1906 isyanının birleşik güçleri açısından kaçınılmazdı, Ricardo anarşizmle açıkça birleşmiş ve PLM’nin destek ve dayanışmasıyla işçi hareketi gelişmeye başlamıştı.

¹⁹ Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 120.

²⁰ Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 70.

²¹ Albro, *Always a Rebel*, s. 29.

Nüfuzlu Fransız anarşist gazete Le Temps Nouveaux, Ricardo'yu anarşizmini açıkça ilan etmemekle suçladı ve bunun ölümcül bir politik hata olduğunu belirtti. "PLM'nin önemli hatası, 1911'den önce anarşizan programını kamuoyuna açıklamamasıydı" diyen MacLachlan da bu fikre katılmıştır.²² Temelde, Ricardo, nihai hedefler için mücadelesinde yanlış insanlarla yanlış bir örgüt inşasına gitmiş oluyordu. Sonuç olarak, 1906 isyanından sonraki yıllarda ve özellikle Madero'nun Porfiriato üzerindeki zaferinden sonra PLM'den artan ölçüde büyük ayrılmalar oldu.

İlginçtir ki, Ricardo, Arriaga'yı, Madero ile PLM arasındaki bölünmeden dolayı suçlamıştır: "Madero ve ben, utanç verici bir şekilde bana iftira eden Arriaga'nın safına geçene kadar iyi arkadaşlık -fakat, kalıcı olan, Ricardo'nun, Madero ve diğer devrimci olmayan Liberallerce kabul edilmesi mümkün olmayan, gittikçe artan radikalizmiydi."²³

İlimli Liberallerden koptuktan sonra Ricardo, artan ölçüdeki radikalleşmesini sürdürdü. Kasım 1914'te Madero'nun düşüşünden sonra da Ricardo Meksika Devleti'ne saldırmaya ve onu yeniden yapılandırma çabalarına devam etti. "Birleşik Devletler İşçileri Birleşin" başlığını taşıyan deklarasyonunda şöyle diyordu:

"Eğer Villa, Carranza ya da diğer kişilerin adına ortaya çıkan korkunç çatışma yüzeysel olarak ele alınırsa, onların eylemlerinde iktidarı ele geçirmekten başka bir hedef söz konusu değildir. Gerçek şudur ki, bu adamların devrim diye bir hedefi yoktur, bunlar yalnızca halk hareketinin isteklerini kendi kişisel kârları için kullanmışlardır."²⁴

Fakat bu saldırıdan daha önemlisi Meksika devletini kimlerin yöneteceğiydi, Ricardo'nun anarşizmine içkin olan enternasyonalizm son derece netti. Şu peygamberce uyarıyı yapıyordu:

"Eğer ekonomik devrim ezilirse, son on ya da on beş yıldır meydana gelen Meksikalı işçilerin göçünden daha büyük bir

22 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 113.

23 Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 122.

24 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 121.

işçi göçü meydana gelecek ve bu da ülkede ücretlerin daha da düşmesine yol açıp Amerikan işçisine zarar verecektir. Amerikan endüstri krallarının zenginliği Meksika'ya akacak ve bu ülke tüm maçeracıların ve sömürücülerin alanı haline gelecektir; Birleşik Devletler'in fabrikatörleri fabrikalarını, ucuz işgücü dolayısıyla ideal bir ülke haline gelmiş olan Meksika'ya taşıyacak ve böylece Amerikan işçileri, daha çok kâr peşinde koşan patronların fabrikalarını kapamaları sonucunda işsiz kalacaklardır.”²⁵

1914 manifestosu şu gibi öfkeli bölümlerle doluydu: “Size söylüyoruz: Bizimle dayanışmaya girin ki, Meksika'da kapitalist sistemi mezarına gömelim.”²⁶ Fakat MacLachlan'a göre, “böylesi bir propaganda çabası çok küçük bir etki yapmıştır.”²⁷ Bunun nedeni, Ricardo'nun politik ve fiziki izole edilmişliği idi. Birleşik Devletler'de, esas olarak da Los Angeles'ta ya da hapiste kaldığından beri mücadeleden uzak kaldığının kendisi de farkındaydı. Elbette bu, Ricardo'nun seçimi değildi.

25 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 123.

26 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 124.

27 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 55.

En Büyük Engel: Birleşik Devletler Hükümeti

Ricardo ve Magonistaları hiçbir zaman ciddi bir tehdit olmadı. Meksika devleti için –dümende kimin oturduğu sorun değildi. Bu durum, büyük ölçüde baskı ve tacizin sonucuydu, Meksika'nın değil, Birleşik Devletler hükümetinin yaptığı baskı ve tacizin.

En azından 1886 Haymarket olayına kadar gidildiğinde Birleşik Devletler hükümetinin Anarşizm ideolojisine ve genelde solcu radikalizme aşırı ölçüde karşı olduğu görülür. Başkan Mckinley'e 1901'de yapılan suikastten sonra hükümet, tüm Anarşistlere karşı temelde bir savaş ilan etti. Bu savaş genelde şiddetli bir baskı biçiminde yürütüldü. 1919'da zirve noktasına ulaşan baskılar sonucunda hükümet Anarşizmi tamamen başından def etmek için anarşistleri kitlesel olarak ülke dışına çıkarma yoluna başvurdu. Bu dizginsiz saldırı, Birleşik Devletler'deki Anarşizmin varlığına, 1920'lerin sonlarında ve 1930'ların başlarında büyük ölçüde ortadan kalkıncaya kadar son veremedi.

Neden Birleşik Devletler hükümetini devirmek için değil, güneydeki komşusunu devirmek için çalışan bir Meksikalı, ABD için sorun olur? MacLachlan'a göre, "Birleşik Devletler hükümeti başlangıçta [Ricardo]'yu Meksika'nın problemi olarak görüyordu, fakat sonunda onun iç güvenlik açısından tehlikeli olduğunu düşündü ve buna göre davrandı."²⁸ MacLachlan, Ricardo'nun "işçi sınıfını devrimci eylem için harekete geçirmekte" başarısız olduğunu "ve hükümet için çok ufak ölçüde gerçek bir tehlike oluşturduğunu" da ileri sürmektedir.²⁹ Zaten Ricardo sürekli taciz edilirken, hapse atılırken, sınır dışı edilme tehdidi altında bulunurken ve hayatına kastedilen suikastlere uğrarken böyle bir "harekete geçirme" yetisi göstermesi tamamen imkânsız bir şeydi. Öyle gözüküyor ki, Birleşik Devletler hükümeti çabalarında bütünüyle başarılı olmuştur.

Amerika'da var olan ideolojik koşullar çerçevesinde, Birleşik Devletler hükümetinin, PLM'nin Meksika'daki etkisinden

28 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 115.

29 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 117.

çok, ABD toprağındaki varlığıyla ilgilenmesinde şaşırtıcı bir şey yoktur. Birleşik Devletler yargı sistemi, Ricardo'ya ve Magonistalarına, onların aktüel eylemlerinden çok, fikirleri yüzünden saldırdı. PLM'nin Baja California'da büyüyen varlığına karşı PLM liderlerine açılan 1912 yılındaki dava süreci üzerine fikirlerini ileri süren MacLachlan, Birleşik Devletler'in "yasaların tarafsızlığını korumaktan çok, radikalizmi kontrol altında tutmakla ilgilendiğini"³⁰ ileri sürmektedir.

Bu politik cadı avına reaksiyon olarak Magon kardeşler savunmaya zorlandılar, Birleşik Devletler'in tarafsız yasalarını zorunlu olarak açıkça ihlal ederek değil, fakat onun yerine radikal politik fikirlerini ortaya koyarak. Enrique, 22 Haziran 1916'da, Federal mahkemede konuşurken Thomas Jefferson'un "kendi zamanının anarşisti" olduğunu söyleyerek Amerikalı dinleyicilerin sempatisini toplamaya çalışıyordu.³¹ Saldırgan bir mahkeme önünde haklılığını kanıtlamaya ve politikalarını daha iyi bir şekilde anlatmaya çalışan Enrique, "Meksika'daki devrim politik değil, sosyal ve ekonomik bir devrimdir ve bu devrim eğitilmiş insanlara ihtiyaç duyar, onları açlık ve sefaletten kurtulma davasında eğitir, onlara özgürlük, kardeşlik ve eşitlik yolunu gösterir"³² demiştir. Enrique, sözlerini "mahkeme yasa ve adalet arasında bir seçim yapabilir" diye bağlamıştır.³³

Ağustos 1907'de, hemen hemen bütün PLM grubu, Meksika ve Birleşik Devletler hükümetlerinin onayıyla, sanayici William Greene tarafından kiralanan Furlong Detektif Şirketince Los Angeles'ta tutuklandı. Bunun ardından Ricardo ve PLM liderliğinin birçoğu, devrimi yaymaktan dolayı yıllar boyunca defalarca tutuklandılar. Ricardo, hayatının geri kalan bölümünü ABD hapishanelerinde geçirdi. Ricardo'nun ABD'deki on dokuz yılının yarısından fazlası hapiste geçti. Bu süre zarfında, PLM hareketinin yavaş yavaş gücünü kaybettiğini ve kendisinin yokluğunda kötüye gittiğini umutsuzca gözlemledi. Madero'nun popüler Yeniden Seçime Karşı kampanyası, ardından 1910

30 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 115.

31 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 131.

32 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 132.

33 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 133.

ayaklanması ve PLM'nin örgütsüzlük durumu ile birlikte Madero'nun güçleri, PLM'nin büyük bölümü üzerinde zafer kazanmış oluyordu.

Bu zorunlu izin Magonista davasına zarar vermişti. Ricardo'nun Birleşik Devletler hapishanesinde bulunduğu yıllarda diğer PLM liderleriyle Meksika'nın politik manzarasında dramatik değişiklikler olmuştu. Madero'ya karşı muhalefette, Zapata, Villa ve Carranza tarafından liderlik edilen üç ana grup oluştuğunda geri kalan PLM takipçileri de hiziplere ayrılmışlardı. Ricardo'nun olayların merkezinden fiziki olarak uzak olması sonucunda PLM üyelerinin çoğu, içlerinde PLM liderliğinin çoğunluğu da olmak üzere giderek bu üç başlıca güçten birine bağlandılar.

1911: Baja California'nın Kurtuluşu

Birleşik Devletler hükümeti devrim döneminin büyük kısmında PLM liderliğini kaçınılmaz olarak felç ederken, Magonistalar için Baja California'da, küçük de olsa bir umut ışığı doğmuştu. Onların ilk büyük başarıları, 29 Ocak 1911'de Mexicali kasabasını ele geçirmeleri olmuştu. Jose Maria Leyva ve Simon Berthold liderliğindeki 18 kişilik küçük bir güçle kasabayı kolayca ele geçirmişlerdi. Bu, "diğer devrimci gruplardan herhangi bir yardım almadan stratejik hedefleri ele geçiren Liberaller" için küçük de olsa bir zaferdi.³⁴

İki gün içinde bu güç 60'a, ertesi gün ise 120'ye çıktı. Bu rakam, Los Angeles'daki Labor Temple'da, 5 Şubat'ta örgüte katılan, Industrial Workers of the World (IWW) üyesi yaklaşık 40 kadar Amerikalı Wobbly'i de kapsıyordu. Orada, Magonistaları destekleyen Jack London tarafından kaleme alınmış bir manifesto okundu. London, esprili bir şekilde, "biz sosyalistler, anarşistler, serseriler, tavuk hırsızları, kanun kaçakları ve istenmeyen vatandaşlar, tüm kalbimizle sizin yanınızdayız" diyordu.³⁵

Toplamda, Baja'daki Magonista güçleri, 100'ü Anglo-Amerikan Wobbly olmak üzere yaklaşık 500 civarındaydı.³⁶ Bu Wobbllyler arasında, IWW davasının ünlü martirleri Frank Little ve Joe Hill de vardı. Bu topluluk daha fazla genişlemeden hareketi durdurmak isteyen bölge valisi Albay Vega, Magonistaları Mexicali'den püskürtmek üzere 100 kişilik bir güç gönderdi. Fakat tamamen başarısız oldu –bu harekât onu bir haftadan fazla tuttu orada, çok sayıda firar olayı yaşandı ve sonunda güçleri 15 Şubat'ta bozguna uğradı.³⁷

Magonistalar bu bölgeyi bir süre için ellerinde tuttular ve Nuevo Leon, Chihuahua ve Sonora'daki diğer bölgelerin küçük

34 Lowell L. Blaisdell, *The Desert Revolution: Baja California, 1911*, (Madison: The University of Wisconsin Press, 1962), ss. 39-40.

35 Blaisdell, *The Desert Revolution*, s. 42.

36 Birleşik Devletler Konsolusluğu'ndan A.B.D Dışişleri Bakanı'na 16 Haziran 1911'de sevk edilen Meksika Devrimi dokümanlarından. Ed. Gene Z. Hanrahan, Salisbury, N.C.: Documentary Publications, 1976, C. 1, Kısım II, ss. 377-382.

37 Paul Avrich, *Anarchist Portraits*, (Princeton: Princeton University Press, 1988), s. 209.

semtlerini ele geçirdiler. San Antonio Birleşik Devletler konsolosu tarafından 2 Mart 1911 tarihinde Teksas'tan yollanan bir raporda PLM'li Prisciliano Silva'nın Yenilenme Hareketi'nin, 8 Şubat'ta, Chihuahua, Guadalupe'ü ele geçirdiğini ve "bir savaş kampanyası için gerekli olan birçok eşyaya, giyeceğe, erzağa ve cephaneye el koyduğunu" bildirmiştir.³⁸ Haziran'ın sonlarına doğru, Silva, ele geçirdiği Casas Grandes, Chihuahua'yı kaybetti, sonra yeniden ele geçirdi. Sonoro'da sayıları 200'e varan isyancılar, Sasabe'yi ele geçirdiler, daha sonra Hermisillo, Arizpe ve Bacoachi'yi aldılar.³⁹ Buralarda Chihuahua veya Baja'daki kadar başarılı olamadılar. Sonoro'daki lider Jose Cardoza ve grubundaki diğer 27 kişi Mart'ta yakalanıp idam edildiler.

Mayıs sonuyla birlikte Baja'daki Magonista güçleri yalnızca 100 kişi kalmıştı. Bunların 35'i Meksikalı, 30'u Cocopah Yerlisi ve 35'i Wobbly'di. Bu noktada PLM ordusunun var olmaya devam ettiğini söylemek bir hayli zordu. Bitkindiler, gerekli erzakları yoktu ve silahlanmaları son derece yetersizdi. Yazın gelişiyle birlikte PLM silahlı güçlerinde şiddetli bir düşüş gözleniyordu.

Madero, Haziran'da dikkatini Baja yarımadasına yöneltti. O, Birleşik Devletler Adalet Bakanlığı'nın, Magonista problemini başından defedeceğini ummuştu ama PLM, kuzeyde sürdürülen baskıya rağmen hâlâ direniyordu. Madero, Anarşist devrimcileri kovmak için, PLM'nin elinde tuttuğu bölgeye bir birlik göndermeye karar verdi. Çok geçmedi ki, 17 Haziran'da, Magonistalar, Madero'nun güçleriyle çatışmadan Mexicali'de teslim oldular. 22 Haziran'da, Tijuana'daki Magonistalar, Albay Vega'nın komutasında yeniden toparlanıp 230 kişilik bir güç oluşturdular. 3 saatlik bir çatışmadan sonra devrimciler yenildi, 30 isyancı öldürüldü ve geri kalanları sınırı geçerek kaçtılar.

1911 yazında Magonistalar politik bakımdan şiddetli yenilgiler yaşadılar, General Ferris, Baja'daki Amerikan engeline karşı saldırıya teşebbüs ettiğinde PLM kamuoyuyla bir ölçüde temas kurma başarısını elde edebildi. Bu sırada PLM, Amerikan

38 Birleşik Devletler Konsolusluğu'ndan A.B.D Dışişleri Bakanı'na 2 Mart 1911'de sevk edilen Hanrahan dokümanlardan. C. 1, Kısım I, ss. 198-202.

39 Birleşik Devletler Konsolusluğu'ndan A.B.D. Dışişleri Bakanı'na, 7 Ekim 1911. Hanrahan dokümanları, C. 1, Kısım I, ss. 60-61.

Sosyalistlerinden, Baja halkından, Diaz taraftarı güçlerden ve Madero'dan tamamen tecrit olmuş durumdaydı. Daha da kötüsü, Ricardo ve Enrique Magon o sırada Birleşik Devletler'de bir kere daha hapse atılmışlardı. 1911 kışına kadar PLM devrimin silahlı çatışmalarında yeniden önemli bir rol oynayamayacaktı. Derken bir süre için, 20 Kasım 1911'de General Reyes'e katıldılar.⁴⁰ Fakat bu da sınırlı bir başarı sağladı, daima Reyes'in üstün güçlerinin gölgesinde kaldılar ve çabucak dağılıp gittiler.

Magonistalar, 1910 ve 1911'de silahlı ayaklanma yoluyla Meksiko bölümünde Anarşist bir toplum yaratma girişimlerinde bütünüyle başarısız olmuşlardı. Onlar, bu dönem içinde çok kısa sürelerle bölgenin çok küçük bölümlerini ellerinde tutabilmişlerdi. Bu koşullar altında politik, sosyal ve ekonomik alanlarda büyük değişiklikler etkili olamamıştı. Fakat, devrim sürecinde hiçbir şekilde etkili olmadıklarını söylemek doğru olmaz. Cockcroft'a göre, Magonista güçleri her ne kadar acınacak ölçüde zayıf olsa da Madero'nun, Diaz diktatörlüğü üzerindeki zaferinde tayin edici bir rol oynamışlardır:

“Meksika Devrimi'nin Kasım 1910-Şubat 1911 dönemi, esasen PLM askerî başarıları tarafından karakterize edilir, Madero kampındaki askerî başarısızlık (Madero, Casas Grandes'te ilk büyük çatışmasını kaybettiği Mart'ta bile), Maderistalarla PLM'nin ılımlıları arasındaki bölünme bir yanda, PLM radikalleri ve diğerleri öbür yandadır. Madero'nun, ayaklanmayı hiçbir zaman başlatmadığı ya da bütünüyle başarılı olamadığı 1906-1910 döneminde olduğu gibi Kasım-Şubat döneminde de devrimi yürüten güç olarak PLM'nin kritik bir rol oynadığı hipotezini haklı çıkaracak çok sayıda delil vardır.”⁴¹

40 Birleşik Devletler Adalet Bakanı'nın raporu, Hanrahan dokümanları, C 1, Kısım II, s. 313.

41 Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 183.

Şehir Merkezleri ve Anarko-Sendikalizmin Ortaya Çıkışı

1910'da Meksika'nın nüfusu on beş milyonun biraz üstündeydi. Bu nüfusun dokuz buçuk milyonu gündelikçi işçi ya da tarım emekçisiydi.⁴² Açıktır ki, kentsel işçi sınıfı son derece küçüktü. Şehir emekçi nüfusu çok küçük olsa da Devrim süreci boyunca kendini önemli bir güç olarak örgütlemiştir.

Meksikalı işçilerin birleşik çabası, güçlü İspanyol Anarko-sendikalist sendika Confederation Nacional del Trabajo (CNT)'dan ve radikallerden bir avuç sürgün, Accion directa'nın yayınlarındaki ideallerin propagandası, 1912 yılı sonunda Casa del Obrero Mundial adlı başta gelen işçi sendikasının başarıyla ortaya çıkmasını sağladı. Bu grubun önemi, Casa'yı, "Meksika'daki kadiri mutlak işçi örgütü" olarak niteleyen Hart'ın bu grubu tutmasından gelmektedir.⁴³ Gerçekten de Casa, bu dönemde ulusal çapta temsil gücü olan tek işçi grubuydu ve "1912'den 1918'e kadar işçi hareketini domine etmişti." (44)

Casa Temmuz 1912'de Anarko-sendikalizm idealleriyle kuruldu. Hedefleri, işçilerin özyönetimi temelinde bir toplum yaratmak ve üreticilerin federe sendikaları sistemi temelinde üretimi koordine etmektir. Diğer Anarşistler gibi onlar da, devleti bir baskı makinesi olarak görüyor ve bu yüzden onu dönüştürmek değil, ilga etmek için çalışıyorlardı. Anarko-sendikalistlerin kapitalizmi yıkmak için öncelikle tercih ettikleri silah, başlıca hedef olarak gördükleri genel grevdi.

Casa'nın en önemli ideallerinin çoğu Luz Anarşist grubunun Anarquista de Grupo Luz Manifestosu'nda ifade edilmişti. Juan Francisco Moncaleano tarafından liderlik edilen Luz grubu Casa'nın kuruluşundan sonra en önemli görevlere gelmişti. Manifesto on maddeden oluşuyordu:

1. Köleleştirilmiş ve cahil bırakılmış halkı aydınlatmak.

⁴² Majorie Ruth Clark, *Organized Labor in Mexico*, (New York: Russell & Russell, 1973), s. 15.

⁴³ Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 118.

2. İnsanlığa zulmedenlerin devrilmesi: din adamları, hükümet ve sermaye.
3. Hiçbir politik şarlatanın amacına hizmet etmemek, çünkü hiç kimse bir başkasını yönetmek hakkına sahip değildir.
4. Bütün insanların eşit olduğunu akıldan çıkarmamak, çünkü herkes yapay yasalara değil, aynı doğal yasalara tabidir.
5. Büyük zenginlerden servetlerinin kaynağını sormak, hükümetten otoritesinin kaynağını sormak ve tanrı çetecilerinden göksel iktidarlarının kaynağını sormak.
6. İşkenceci ve yağmacılar tarafından geliştirilmiş sosyal kurumları yıkmak.
7. Köleleştirilmiş işçiler için özgürlüğü kazanmak.
8. Eşitsizliğe karşı nihaî silah olarak gerçeği kullanmak.
9. Halkın korkunç tiranına karşı mücadele etmek.
10. Kurtuluşa, herkesin karşılıklı saygı, mutlak özgürlük içinde, ulusal politik baba figürü olmaksızın, gökyüzünde tanrı ya da küstah zenginler olmaksızın kavuşacağı evrensel ulusa doğru yürüyüş.⁴⁴

“İlk kez Meksika proletaryası tarih sahnesinde kesin bir rol oynuyor ve kent işçileri anarşistler tarafından büyük ölçüde seferber ediliyor.”⁴⁵

Grevler genellikle etkili oluyordu, Anarko-sendikalistler, hor gördükleri sistem karşı bir silah olarak eğitimide kullanıyorlardı.⁴⁶ Escuela Racionalista'dan (İspanyol Anarşisti Francisco Ferrer'in idealleri temelinde kurulmuş bir okul) Rafael Pez Taylor şöyle der: “Herkes tek başına bir kişi olmaktan bütünün parçası bir

44 Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 113.

45 Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 103.

46 Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 118.

birey olmak için aydınlanmış asker haline gelmelidir.”⁴⁷ Aslında karşılıklı dayanışma temelinde eğitim, yalnızca bir ideal değildir ve Anarko-sendikalist harekete katılmış işçilere son derece başarıyla uygulanmıştır. Okuma yazma bilmeyen işçilere okumayı öğreten Escuela Racionalista gibi okullar kurdular. Bu, o zaman bu yeni ideallere yönelen işçi sınıfına ulaşmada çok popüler ve etkili bir yoldu.

47 Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 118.

Anarko-sendikalistler ve Rekabet Halindeki Hükümet Fraksiyonları

Bırakın Anarko-sendikalistleri, sendikaları, her türlü bağımsızlık fikrine şiddetle karşı olan Madero hükümetinin, kendi iktidarını geliştirme problemleri dolayısıyla onları yıkmaya yeterince zaman ayıramadığı da bir gerçektir. “Emek hareketini etkileyeceği korkusuyla Madero, Casa’yı kapattı, gazetelerini yasakladı, bu örgütün Meksikalı liderlerini tutukladı ve Meksikalı olmayan sözcülerini ülke dışına çıkarttı... Hükümet görevlileri sürekli olarak daha da az militan Gran Liga Obrera adlı rakip sendikanın kurulmasını teşvik ettiler.”⁴⁸ Fakat Madero’nun, anarşistlerle sürekli olarak ve özellikle Şubat 1913’te Huerta tarafından devrilinceye kadarki, iktidarı için daha da büyük endişe duyduğu dönemde uğraşacak zamanı yoktu.

Fakat Huerta farklıydı. Huerta’nın rejiminin işçi hareketine karşı Madero’dan daha da uzlaşmaz olduğu tartışılabilir. Fakat daha önemlisi, Huerta’nın Casa üzerindeki baskısının şiddetine yol açan iki ana neden vardır. Birincisi, Huerta, Madero ve koalisyonundan daha fazla manevra alanına sahipti, dolayısıyla işçilerin ihtiyaçlarına hemen hemen tamamen karşıt her türlü idealizm taklidine kendini adayabiliyordu. İkincisi, 1913 1 Mayıs’ından beri daha da güçlenmiş ve büyümüş olan Casa, emeğin bayramında Meksiko City’de 20 bin kişilik bir gösteri düzenlemişti.

Huerta, birçok önde gelen Casa liderini tutuklayarak ve işçi örgütlerini yasaklayarak tepki gösterdi. Daha sonra Casa liderliğinin serbest bırakılması için Kongre’ye birçok dilekçe verildi. Kongre, durum araştırılana kadar oturumunu devam ettirme niyetinde olduğunu açıkladığı zaman Huerta Kongre’yi derhal dağıttı.⁴⁹ Onları kontrol altına alıncaya kadar Huerta, Çalışma Bölümü’nün başkanlığına derhal Andres Molina

⁴⁸ Ramon Eduardo Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries, 1911-1923*, (Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1976), s. 37.

⁴⁹ Hart, *Anarchism and the Mexican Working Class*, s. 122.

Enriquez ve Rafael Sierra gibi “yetenekli reformistleri” atadı.⁵⁰ Böylece Huerta, Madero’nun tersine, rakip işçi örgütleri yaratarak Anarko-sendikalistlere karşıt bir güç oluşturma yolunu aradı. Bu, daha sonraki hükümetlerin de standart davranışı olacaktı.

Temmuz 1914’te Huerta iktidardan uzaklaştırıldı. Anarko-sendikalistler bir kere daha hükümet koltuğuna oturmak için rekabet eden çeşitli grupları gözlemlediler. Kuzeyde Panço Villa, Güneyde Zapata ve merkezde Carranza’nın güçleri bulunuyordu, Casa bir dilemmayla karşı karşıyaydı: Kimi desteklemek gerekiyordu?

Zapata, Carranza yönetiminin utangaç reformlarına saldırıyor, “okuma yazma bilmeyenler için basın özgürlüğü; adayları tanımayanlara serbest seçim; avukatla hiçbir işi olmayanlara adil yasal işlemler” sunmak olarak nitelendiriyordu bu reformları.⁵¹ Bunun, Casa’nın yönelimini yansıttığı kesindi ama Zapatistalar büyük ölçüde Katolik ve oldukça dindardılar ki, bu da Anarko-sendikalistlere çok itici geliyordu.

7 Kasım 1915’te, Zapata nihayet bir işçi yasası teklifi yayımladı. Fakat bu, yalnızca Zapata’nın şehirli taydaşlarını anlamakta büyük eksiklik gösterdiğini ortaya koyuyordu. Bu yasa önerisi, sekiz saatlik işgünü, on dört yaşın altındaki çocukların çalıştırılmamasını, sahiplerinin terk ettiği fabrikaların işçi kooperatifleri tarafından işletilmesini ve asgari ücretin belirlenmesini içeriyordu. Fakat “yabancı mülklerin daha fazla kontrolü, Meksikalı işçilerle yabancı işçilere eşit ücret ve eşit muamele, grev hakkının net bir şekilde savunulması ve sendikaların statülerinin garanti edilmesi gibi Meksika işçi hareketinin en önemli taleplerine cevap vermiyor”du.⁵² Daha önemlisi, Casa, Şubat’tan önce Carranza’nın Anayasacılarıyla ittifaka girdiğinden çok geç kalmıştı.

50 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 40.

51 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 260.

52 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 275.

Ruiz, bu ittifakın nasıl gerçekleştiğini şöyle anlatıyor:

“Casa’nın perspektifine göre, mücadele halindeki hiçbir fraksiyon umut vadetmiyordu. Bununla birlikte, son anda, Casa’nın taraftarı Alvaro Obregon’un takipçisi olup Dr. Alt olarak tanınan Gerardo Murillo, arkadaşlarını tarafsızlık deklarasyonunu yayınlamamaya ikna edebildi... Gerçi Alt ve işbirlikçileri, muhtemelen, devrimcilerin Obregon kanadıyla, Casa’nın patronlarının Anayasacıların davasının bütünüyle kazanılacağını söylemiş olabilirler... Alt’ın görüşünün, Casa del Obrero Mundial’daki anarko-sendikalistler tarafından onaylanması, işçilerle köylüler arasındaki mücadeleyi kızıştırdı.”⁵³

Anarko-sendikalistler bunun sağlam bir blok olduğu konusunda hemfikir değillerdi. Villa ve Zapata’nın güçleri, Carranza ve Anayasacıları Meksiko City kentine kaçmaya zorladığında Casa üyeleri ikiye bölündüler. Üyelerin birçoğu Anayasacılarla katıldılar, daha azı ise Villacılara. Sadece, Antonio Diaz Soto y Gama ve Luis Mendez gibi bir avuç Casa üyesi Zapatistalara katıldı.

Cockcroft, Anarko-sendikalistlerin, ancak iç savaşa yol açacak bir devrimle yüz yüze kaldıklarında politik iktidarsızlık düşüncesiyle Carranza’nın güçlerine katılacaklarını düşünmüştü. Hart, bu fikre kesinlikle katılmamaktadır; ona göre, Casa-Carranza anlaşması Casa tarafından onaylanacaktı, çünkü onlar, Carranza’nın yardımını almalarının onlara Carranza’yı ve hükümetini yıkma şansı tanıyacağını düşünüyorlardı. Son derece ironiktir ki, Carranza da tam tersini düşünüyordu – Anarko-sendikalistleri kullanmayı.

Aslında bu pakt, her iki taraf açısından da bir ödündü. Muhafif fraksiyonlara karşı (Villa ve Zapata) askerî destek dâhil destek verme sözü karşılığında, Carranza da anarko-sendikalistlere bağımsızlık ve işçileri istedikleri gibi serbestçe örgütlenme sözü veriyordu. Meksiko City’nin varoşlarında Zapatistalarla savaşa girişen Casa üyelerinin “Kızıl Tugayları” doldurmasına yol açan güdü budur.

53 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 49.

John Totino Casa da dâhil olmak üzere kent işçilerinin, Vallistas ya da Zapatistalardan çok Anayasacıları desteklemelerinin nedeninin “son derece açık” olduğunu belirtmektedir. “Örgütlü şehir işçileri, Anayasacıların temsil ettiği ve kurduğu hızla ticarileşen ve endüstrileşen dünyanın içinde yaşıyorlardı.” Artı “Şehir işçi hareketinin liderleri, Meksiko City’i ele geçiren Zapatistaların koyu dinciliği karşısında şoke olmuşlardı.”⁵⁴ Gerçek şudur ki, Amerikan solunun çoğunluğu, ağırlıklı olarak Samuel Gompers gibi Sosyalistler ve ılımlılar da Carranza’yı desteklemişlerdir.

Ricardo Flores Magon ve Soto y Gama bu ittifaka kesin bir şekilde karşıydılar. Ricardo, Birleşik Devletler’de, hapishanede etkisiz bir durumdaydı ve Soto y Gama, Güneyi kontrol eden Zapatistaların örgütlenmesi içindeydi, onlar sadece uzaktan protestoda bulunabilmişlerdi –anarko-sendikalistlerin “satıldığını” ileri sürüyorlardı.⁵⁵ Carranza’nın da süreç içinde iktidarı bırakmaya zorlandığı kesindi. Anarko-sendikalistler, “son derece ihtiyaç duydukları yiyecek, para, teçhizat, toplantı salonu, basım olanağı ve eylem özgürlüğü garantisi almışlardı.”⁵⁶ Casa-Carranza paktının güçlü savunucusu Rosen Salazar gibi insanlar bile daha sonra “bu iki müttefikin Casa’nın ölüm kararını imzaladıklarını”⁵⁷ söylemiştir. Ruiz de “eleştirilere göre, kısa ömürlü avantajların karşılığında Casa ilkelerine ve işçilerin refahına ihanet etmiştir” sözleriyle bunu kabul etmektedir.⁵⁸

54 John Tutino, “Revolutionary Confrontation, 1913 - 1917”, *Provinces of the Revolution: Essays on Regional Mexican History, 1910-1929*, Ed. Thomas Benjamin; Mark Wasserman, (Albuquerque: University of New Mexico Press, 1990), s. 62.

55 Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 228.

56 Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 228.

57 Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution*, s. 229.

58 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 49.

Anarko-Sendikalizm ve Hükümet: Talihsiz bir İttifak

John Tutino Carranza'nın ideolojisini şöyle tanımlamaktadır:

“Anayasacıların ideolojik programı, liberal, devletçi, milliyetçi ve popülistti. Bu, girişimci ruhu harekete geçiren liberal, Meksika'nın geleceğini kapitalizmde gören, özel mülkiyette ve sosyal bağımsızlıkta ısrar eden ve geleneksel kiliseye sınırlı rol tanıyan bir ideolojidi. Bu, güçlü ulus devlet talep etmek anlamında devletçi olduğu kadar ekonomik hedeflerinde liberal ekonomiyi gerekli bir araç olarak gören bir ideolojidi. Milliyetçiydi ama Meksika'yı uluslararası etkilerden izole etmeyi hedeflemiyordu, Meksika'nın ve Meksikalıların uluslararası ekonomiye ve politikaya katılımında Meksika'nın daha fazla kontrole sahip olmasını talep ediyordu. Devletin ve ekonomik elitlerin, kitlelerin refahını sağlamalarında ısrar etmek anlamında popülistti.”⁵⁹

Anayasacılarla Anarko-sendikalistlerin ideolojilerinin şiddetli bir çatışma içinde olduğu aşikârdı. Casa, liberal, devletçi olmadığı gibi milliyetçi de değildi –onların yeni popülizmleri bile tamamen farklı türdendi. Casa ile Carranza arasındaki bu “tuhaf ittifak” çok uzun sürmedi.⁶⁰ Hemen hemen başından itibaren sorunlu bir ittifaktı. Bu ittifakın tezgâhlanmasına yardımcı olan Dr. Alt bile işçileri Carranza'nın İşçi Bölümü'ne karşı uyarmıştır.

Öte yandan, Carranza da bu ittifak konusunda, özellikle de Kızıl Müfrezeler konusunda son derece ihtiyatlıydı. Carranza, “Casa'nın Kızıl Müfrezelerinin, bir adım ötede, onun otoritesine meydan okuyan güçlü ve bağımsız bir işçi temeli yaratacağını çok iyi anlamıştı.”⁶¹ Gerçekten de tam altı Kızıl Müfrezede örgütlenen Casa üyeleri şaşırtıcı bir başarı elde etmişlerdi. İşçi Bölümü'nün 1916 Temmuz'unda yaptığı açıklamaya göre, “Casa, Meksika'daki birçok bölgede bütün toplumsal kulüpleri ve işçi sendikalarını kontrolü altında bulundurmaktadır.”⁶²

59 Tutino, “Revolutionary Confrontation, 1913 - 1917”, s. 50.

60 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 52.

61 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 52.

62 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 53.

Carranza'nın kendi İşçi Bölümü, Casa'nın başarılarıyla mücadele etmek ve esas olarak da bağımsızlığını asgariye indirmek için onunla bağların sıkılaştırılmasını salık veriyordu. Carranza ise bu fikirde değildi ve Casa ile işbirliği yerine –pakt başarısız olduğunda– saldırma yoluyla daha saldırgan bir eylem planı izlemekten yanaydı. 1916 yılının başlarında, Carranza tüm Kızıl Müfrezeleri dağıttı. İroniktir ki bu, Carranza'nın aklına, “Mart 1915’ten sonra tamamen kırsal bölgelerin dışındaki kent işçileri Kızıl Müfzeler halinde örgütlenip Obregon’un ordusunun önemli bir kısmını oluşturduktan sonra” gelmiştir.⁶³ Fakat Carranza'nın arası Obregon’la giderek açılacaktır. Orta vadede Casa'nın tasfiye edilmesi demekti bu.

1915 yılının ikinci yarısında ve 1916 yılı başlarında grevler ülkenin birçok bölgesine yayıldı. Veracruz ve Tampico’da dok işçileri, Guadalajara’da elektrik ve tramvay sürücüleri, El Oro’da madenciler, başkentte fırın işçileri ve tramvay işçileri greve gittiler. Carranza muhtemelen bu grevlerden tedirgindi, ancak grevlerin kendisini değil, özel çıkarları hedef aldığını görünce kayıtsız kaldı. Bu değişiklik, grevlerin sebeplerinin ve nihai hedeflerinin değişmesini getirdi.

1916 yılı ortasınca Carranza hükümeti tarafından yapılan devalüasyon, işçi sınıfının baş sorunu haline geldi. Görünüşte ücretler aynıydı ama alım gücü şiddetli bir şekilde düşmüştü. Veracruz’daki liman grevinde olduğu gibi reaksiyon grevlerinde bu durum dillendirilmeye başlandı. Karşılık olarak, ücretlerin düşmesinin ardındaki gerçek problemi hedef aldı işçiler: İşçiler, Hükümetten, ücretlerinin kâğıt parayla değil, altınla ödenmesini talep ettiler. Clark, “İşçi sınıfıyla Birinci Şef (Carranza) arasındaki açık çatışmanın en belirgin nedeninin paranın değerinin düşürülmesi olduğunu”⁶⁴ iddia etmiştir.

Sorun en sonunda 1916 Temmuz’unda kritik bir noktaya geldi. Carranza yeterince güçlü olduğuna inanıncaya kadar –iktidarının birliği tamamlanıncaya kadar– Anarko-sendikalistlere karşı

63 Linda Hall, “Alvaro Obregon and the agrarian movement, 1912-1920”, *Caudillo and Peasant in the Mexican Revolution*, Ed. D. A. Brading, (Cambridge: Cambridge University Press, 1980), s. 126.

64 Clark, *Organized Labor in Mexico*, s. 39.

cepheden bir saldırıya girişmeye teşebbüs etmedi. Anarko-sendikalistler, Temmuz 1916'da bir Genel Grev planladıklarında Carranza artık zamanın geldiğini düşündü. Greve Casalı 30.000 işçi katıldı. Carranza derhal Casa'yı yasaklayarak saldırıya geçti. Casa'nın ofislerini basmak ve liderliğini tutuklamak üzere askerî birlikler gönderdi.

Carranza birçoklarından, hatta geçmişteki destekçilerinden de ileri giderek, hükümetin çıkarlarına karşı grev yapmayı vatana ihanet olarak görüp ölümle cezalandıran 1862 yasalarını yeniden inşa etmeye girişti. Carranza, Genel Grevin liderlerini mahkemeye verdi, ancak şaşırtıcıdır ki, grevin liderleri askerî mahkemede beraat ettiler. Sonuçta, Casa'nın liderleri idam edilmezken, örgüt ağır bir darbe yemiş oldu.

Carranza zaman kaybetmedi, askerî birlikleri kullanarak ülke çapında Casa'ya bağlı örgütleri dağıttı, yakalayabildiği bütün liderleri hapse attı. Valilere ve askerî komutanlara tüm radikal literatürü müsadere etmeleri ve eğer mümkünse yazarlarını tutuklamaları emri bile verildi.⁶⁵ Öfke içindeki Enrique Flores Magon, Carranza'yı kamuoyu önünde lanetleyerek şunu vurguladı: "Carranza... bütün kurnaz politikacılar gibi yalnızca işçi sınıfının desteğine ihtiyaç duyduğu zaman radikal söylemler kullanır ve radikal davranışlarda bulunur."⁶⁶ Magon kardeşlerin ve kuşatılmış Anarko-sendikalistlerin Casa'yı savunmak için yapabilecekleri çok az şey vardı.

İşçiler yalnızca geçici olarak yenilmişlerdi. Evet, Anarko-sendikalizmin bu dönemde Meksika'da ve tüm dünyada sönüşe gittiği doğrudur. Fakat 1921'de, Carranza'nın gidişinden sonra, komünistleri, IWW üyelerini ve eski Casa üyelerini kapsayan radikal unsurlar Confederacion General de Trabajadores (CGT)'i kurdular. Bu bağımsız işçi örgütü, Casa gibi hükümeti desteklemeye devam edemezdi, bu yüzden hareket, *Via Libre* adlı gazetesini dağıtmak üzere posta hizmetini kullanmak da dâhil yasaklandı.

65 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 56.

66 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 54.

1920'den sonra CGT ve diğer herhangi bir bağımsız sendikanın rekabetinin etkisiyle hükümet, 350 üyesi olduğunu ileri süren ulusal çaptaki Confederacion Regional Obrera Mexicana'yı (CROM) tanıdı. CROM, bu hükümet tarafından tanınmıştı, çünkü artık hükümetin istekleriyle bağlantıya geçmişti. Porfirio Diaz ve Madero'nun tersine Carranza, işçi sendikalarının kaçınılmazlığını anlamış ve onları sürekli olarak yıkmaya çalışmaktansa kontrol etmenin gereğini kavramıştı. Bu durumda "birleşik radikal işçi retoriğine rağmen CROM'un 'emekle sermaye arasında bir denge kurarak oluşturulması' hiç de şaşırtıcı değildir. Oportünistçe ve pratik bir biçimde kapitalizmle, hükümetle ve işverenlerle çabucak anlaşmaya varmıştır."⁶⁷ CROM'un hegemonyasıyla birlikte, Anarko-sendikalistler 1912-1916 dönemindeki güçlerine bir daha asla ulaşamamışlardır.

⁶⁷ Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 60.

Zapatistaların Davası: Köylücülük ve Komünalizm

Meksika pueblolarının ve vatandaşlarının büyük çoğunluğu bir avuç toprağa bile sahip değildi, çünkü topraklar, ormanlar ve sular, Ayala Planı'nın 7. maddesine göre birkaç kişinin elinde toplanmıştı.⁶⁸ Bu plan Kasım 1911'de yayınlanmıştı ve Emiliano Zapata ile köylerdeki takipçileri bu plana savaş açtıkları 1918 yılına kadar yürürlükte kaldı. Bu planın büyük bölümü Madero'nun, kendi planına destek sağlamak amacıyla saldırısı için kullanılmıştır ki, San Luis Potosi, Zapatistaların tarım reformunun özel önemine binaen bu dökümanı açıklamıştır.

Bu reformun anlamı, onlarda var olan tek sol biçimi almasıdır: silahlı ayaklanma. Reformun seçtiği metod, de facto kamulaştırmaydı. Zapatistaların savaştığı gibi, genelde ya hiç ya da çok az ödeme yaparak malikâneleri kontrol altına almaktı. Toprakları bireylere vermek yerine “[toprakların]... büyük bölümünü eski adetlerini koruyan köy cemaatlerine, bu cemaatlerin üyelerinin tasarrufuna” vermektir.⁶⁹ Bir başka deyişle, toprak, kişisel kazancın değil, cemaatin hizmetinde olacaktı. Zapatista'nın taahhüt ettiği bu durum şöyle adlandırılabilirdi: tarımsal komünalizm.

Zapata ve güçleri, çoğunlukla aynı kökenden ve sosyal sınıftan gelmek gibi çok önemli bir gerçeklikte son derece başarılıydılar. Zapatistalar, “tüm devrimci hareketlerin en homojen olanıydı... büyük çoğunluğu serbest köylüydü, bazıları belli aylarda tarım işçisi olarak çalışıyordu; küçük bir azınlığı malikâne kölesiydi.”⁷⁰ Tutino'ya göre, bu, “Zapatista hareketinin büyük gücünü oluşturuyordu –onların ideolojisi ve örgütlenmesi “Morelos'un köylü cemaatine dayanıyordu.”⁷¹

68 John Womack, Jr., *Zapata and the Mexican Revolution*, (New York: Vintage Books, 1968), s. 402.

69 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 124.

70 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 123.

71 Tutino, “Revolutionary Confrontation, 1913 - 1917”, s. 46.

Birleşik bir hareket için paylaşılan bu ortak geçmiş etkili bir askerî avantaja tahvil olmuştu. Morelos cemaatlerinin bu tutarlı kökleri, Zapatistaları kendi topraklarında uzun süreli yenilmez kılmıştır. “Ordulara karşı yürüyor ve muharebeleri kazanıyorlardı, fakat askerî birlikler çekilip yerel olarak duruma hâkim olmak üzere ortaya çıktıklarında dağlarda ve köylerde onlar için başarısızlık başlıyordu.”⁷²

Örgütsel olarak, Zapata’nın askerî yapısı, Carranza, hatta Panço Villa gibi taydaşlarından çok farklıydı, çünkü o, klasik güçlü lider-caudillodan çok eşgüdüme dayanırdı. Zapata, operasyonlara karar verilmesinden sorumlu olmakla birlikte, bütün komuta baştan aşağı görece ademimerkezileştirilmişti. Bu sistem gayet iyi işliyordu. Womack, “Morelos saldırılarını öylesine eşzamanlı yapmasını öğrenmişti ki, tek bir günde federal komutanlar üç ya da dört bölgedeki saldırıları püskürtmek zorunda kalırlar ve bunların hepsinin ciddi saldırılar olup olmadığını bilemezlerdi.”⁷³

Tüm askerî örgütlenmenin, yerel cemaatlerle çok yakın bağları vardı. Yürürlükteki gerilla birimleri oldukça küçüktü, genelde 200 veya 300 kişiden oluşuyordu. Bu, dayanılan üssün neresi olduğu ile bağlantılıydı: köy. “Askerler yıllarca kendi köylerinde yaşarlardı, fakat önemli bir muharebe meydana geldiğinde savaşmak için derhal bir araya gelirlerdi ve savaştan sonra bir kere daha kendi köylerine çekilirlerdi.”⁷⁴

Bu yerelcilik aynı zamanda bir olumsuzluktu, çünkü köylüler “kendi bölgelerini uzun ya da kısa süreler için terk etmeye gönüllü değillerdi ve dışarıda ne olup bitiyor ilgilenmiyorlardı bile.”⁷⁵ Bu sınırlılık Zapata’nın gözünden kaçıyor değildi. “Zapata’nın bölgesel üssün dışına çıkma projelerinin başarısız olmasının nedeninin cehalet ya da saflık olmadığı sık sık belirtilir. Bunun yerine, liderlik ettiği köylülerin değerlerini ve hedeflerini çok iyi anlamış olduğu ve köylü topluluğunun seferberliğinin doğaçtan savunmacı gücü ve saldırıdaki güçsüzlüğü durumu daha iyi açıklar.”⁷⁶

72 Tutino, “Revolutionary Confrontation, 1913 - 1917”, s. 47.

73 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 181.

74 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 124.

75 Katz, *The Secret War in Mexico*, s. 125.

76 Tutino, “Revolutionary Confrontation, 1913 - 1917”, s. 47.

Zapatismo'nun bu bileşenleri Anarşizm idealine son derece uygundur. Onların “tarımsal komünalizmi” bilerek ya da bilmeyerek kapitalizme ve onun özel mülkiyeti kutsayan yapısına temelden karşıdır. Örgütsel olarak onların askerî yöntemleri, katı ve kurumsal hiyerarşiye karşıtlığın bir yansımasıdır. Yine, bunun son derece benzeri yapılar, Rus Devrimi'nde Mahno, İspanya İç Savaşı'nda Buenaventura Durruti gibi diğer anarşistler tarafından da geliştirilmiştir. Sosyal ve politik güç, cemaat düzeyinde kurulma eğilimindedir ki, ihtiyaç duyulduğunda bu güç yukarı doğru akar.

Liberberter Yerel Yönetimcilik ve Anarşizm

Zapatista tarzı askerî örgütlenme bir ölçüde anarşistken, Zapatista tarafından kontrol edilen köylerde kurulmuş Liberter-Yerel yönetimcilik Anarşist ideale çok yakındır.

“Hareketin ideolojisi ısrarla köylerde köylülerin üretim yapması için toprak hakkı ve yerel bağımsızlık üzerinde yoğunlaşmıştı. Ve Zapatista politik örgütü köy meclisleri yerel geleneği üzerinde inşa edilmişti... [Zapata’nın] hareketi cemaat yönetimleri birliği olarak gelişmişti. Zapata’nın 1919 yılındaki ölümüne kadar liderlik köylülerden oluşmaya devam etti. Şehir kökenli entellektüeller [Diaz Soto y Gama gibi] harekete katıldı ve hizmet etti, ancak liderlikte yer almadı.”⁷⁷

Zapatistaların “hayali, köylülerin kendi kaderlerine sahip oldukları, toprağın devletin müdahalesi olmaksızın, bağımsız mülk sahipleri arasında dağıtıldığı bir politik sistemdi.”⁷⁸ Bir başka deyişle, ulus için karar veren politik elit yöneticiler sınıfı fikrine dayanan hükümet anlayışı tümüyle reddediliyordu. Zapatista’nın yöntemi, karar verici gücün en diptekiler olması gerektiği yönündeki anarşist ideali yansıtır.

Liberberter-Yerel Yönetimcilik, Morelos’un köylülerince yapılan tarımsal planlara mükemmelen uyuyordu. Yerel politik kontrol, onlar tarafından, Zapatista’nın talep ettiği toprağın yeniden eşit bir şekilde dağıtımı için öngereklilik olarak görülüyordu. Aslında “yerel memurların (jandarma, sulh yargıcı, tahsildar ve polis şefi) zor kullanılarak kovalanması, halkın iradesinin en genel ve yaygın ifadesiydi.”⁷⁹ Bunlar, halkın hedeflerinin önündeki en görünür engellerdi.

Bu cemaat idealleri, Eylül 1916’da Zapata tarafından yasalaştırılan

⁷⁷ Tutino, “Revolutionary Confrontation, 1913 - 1917”, s. 46-47.

⁷⁸ D. A. Brading, “Introduction: national politics and the populist tradition”, *Caudillo and Peasant in the Mexican Revolution*, Ed. D. A. Brading, (Cambridge: Cambridge University Press, 1980), s. 15.

⁷⁹ Alan Knight, “Peasant and caudillo in revolutionary Mexico, 1910-17”, *Caudillo and Peasant in the Mexican Revolution*, Ed. D. A. Brading, (Cambridge: Cambridge University Press, 1980), s. 27

Yerel Yönetim Özgürlükleri üzerine Genel Yasa'da belirlenmiştir. Bu yasa şöyle demektedir:

“Yerel Yönetim özgürlüğü ilk ve en önemli demokratik kurumdur, çünkü hiçbir şey vatandaşın kendi yerelliğine ve çıkarlarına en uygun çözümü bulmasından ve kamu hayatına ilişkin işleri kendisinin düzenleme hakkından daha doğal ve saygıdeğer olamaz.”⁸⁰

Zapatistalar için politik ve sosyal organizasyonun kurulması, kasaba konseyleri üzerindeki tüm devlet ve federal kontrolün ilga edilmesidir. Seçimler doğrudan yapılmalıdır. Zapata, vatandaşlar kasabanın işlerine doğrudan katılmadıkça yeni bir “despotizmin” ortaya çıkacağını düşünmekteydi –böyle bir durumda yerel patronlar etkilerini yeniden yayabilecek ve bir bütün olarak cemaatin istemleri sistemde artık yansımayacaktır.⁸¹ Bu Genel Yasa, keza, bu durumdan sakınmak umuduyla yerel yönetim sürecinde ilerdeki sınırlamalar için de konmuştur. Genel yasa şunları da içermekteydi: Bir dönem bir yıldır; bir kişinin aynı göreve yeniden seçilmesine ancak, o görevin iki dönem başkaları tarafından yerine getirilmesini bekledikten sonra izin verilir; azınlıklar, ceza davalarında korunurlar; ve herhangi biri mali tutanaklara her zaman bakma hakkına sahiptir.

Carrantistalar, Morelos üzerinde yeniden kontrol kurduklarında liberteryen yerel yönetime ilişkin bu hükümleri derhal ortadan kaldırmalarında şaşılacak bir şey yoktur. Carranza, iktidarını sağlamlaştırır ve hedeflerini engelleyen yerel kontrolü ortadan kaldırırken ülke üzerinde sıkı bir kontrol kurmak istiyordu. Sistem tamamen ilga edildi ve Morelos Valisi, yerel yöneticilerin yukardan atanacağına ilişkin bir karar çıkarttı. Yerel demokrasi, Carranza için önemli bir şey değildi. Aslında, Womack'ın belirttiği gibi, “Carrancistaların hazır olduğu tek seçim başkanlık seçimleri”ydi.⁸²

80 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 264.

81 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 264-65.

82 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 252.

Zapata, Ricardo Flores Magon ve Anarşizm

Anarşistler gibi konuşan ve genellikle öyle davranan Zapatistalar, acaba Zapata'nın Meksika'daki önde gelen anarşistlerle, özellikle Ricardo Flores Magon'la herhangi bir ilişkisi var mıydı sorusu etrafında bir tartışmaya yol açmışlardır.

Clark açıkça şöyle demektedir: “Magonistalar ve Zapatistalar Madero'ya karşı güçbirliği yapmışlardır. Bunu devrim sırasında ve Madero'nun kısa süreli başkanlığı döneminde bir kurye sistemiyle ve gizli haberleşmeyle sağlamışlardır” (Clark, 16). Fakat bayan Clark bu iddiayla ilgili ne bir kaynak ileri sürmüştü ne de bu ittifakın aldığı biçim hakkında herhangi bir fikir belirtmiştir. Öte yandan Womack tersi kanaattedir. “Zapata'nın meşum anarko-sendikalist Ricardo Flores Magon'la işbirliği yaptığına ilişkin bir versiyon da vardır. Ne var ki bu imkânsız bir şeydir. Ricardo 1907'den 1910 Ağustos'una kadar Amerikan hapishanelerindeydi ve o sıra Los Angeles'e gitmek için doğrudan Baja California bölgesinden geçmek gerekiyordu.”⁸³ Şurası açıktır ki, iki grup, Ricardo içerde de olsa iletişim halinde olmuşlardır, çünkü Ricardo, hapisteyken kendi hareketinin üyeleriyle ilişkiyi hiçbir zaman kesmemiştir. Aslında Womack, Zapata'nın başkentten *Regeneracion*'un kopyalarını almış olabileceğini belirtmemiştir.⁸⁴

İlginçtir ki, Zapata'nın Ayala Planı PLM'nin erken dönem retoriklerinden son derece aşikâr imalar içerir. “İfade ve deyimlerin birçoğu en yoğun bir şekilde liberallerinkine benzemektedir ve en yakında, Eylül manifestosu [1911] Ayala Planı'nda devamlı göze çarpmaktadır.”⁸⁵ “Tiranlar”, “mütegallibe” ve “patronlar” gibi sözcükler Zapata dökümanı boyunca kullanılmaktadır –bunlar PLM'nin de kullandığı kelimelerdir. Womack, Ayala Planı'ndaki önlemlerden bazılarının “bir politika olarak anarko-sendikalistler dışında diğer devrimci gruplar tarafından benimsenmeyen” son derece aşırı önlemler olduğunu

83 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 62 ve devamı.

84 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 398.

85 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 397

ileri sürmektedir.⁸⁶ Zapata planının sonundaki “Özgürlük, Adalet ve Yasa” sloganı bile Liberal 1906 platformunun “Reform, Adalet ve Yasa” sloganının son derece benzeridir.

Bu, dökümanın, Magonistaların Liberal-Anarşist programın tıpatıp bir kopyası olduğunu söylemek anlamına gelmez. “Anarko-sendikalistler, belli pasajlarda, 1910’de devrimin başlatılmasına ‘halkın’ yardımcı olduğuna kadar, ‘Tanrı’ sözcüğünü de okuduklarında gülmek için kendilerini zor tutmuş olmalıdırlar.”⁸⁷ Zapatistaların Ayala Planı’ndaki dinsel karakterinin Magonistaların ve Anarko-sendikalistlerin seküler idealleriyle çatıştığı kesindir.

Magonistalar ve şehir anarko-sendikalistleri hiçbir zaman Zapatistalarla yakın bir çalışma içinde olmamışlardır. “Ricardo aktif devrimci gruplarla ittifaka girmek için çok sayıda fırsat ele geçirmiştir. Emiliano Zapata, özellikle PLM’nin etkisine açıldı.”⁸⁸ Aslında Zapata, 1912 gibi erken bir tarihte, artık hükümetin tacizine tahammül edemeyen Morelos’u, Ricardo’nun *Regeneracion*’unun harekete geçirmesini gerçekten de teklif etmiştir. Zapata, PLM’ye, ulusal çapta bir gazete için gerekli olabilecek malzemeyi sağlamak için San Rafael Fabrikası’nı kullanmalarını önermiştir.

Ricardo birçok sebepten hareketin içinde doğrudan yer almamıştı. Birincisi, bu sırada çok uzun zamandır hapis yatmaktaydı ve Morelolarla bağlantı kuracak fiziki gücü yoktu. İkincisi, Ricardo, *Regeneracion*’un, Birleşik Devletler’in Meksika Devrimi’ne müdahale etmesine yönelik hareketlerine karşı Amerikan duyarlılığını harekete geçirmesine yardımcı olacağını düşünüyordu. Eğer gazeteyi taşıyacak olursa Amerika’ya aynı düzeyde vuramayacaktı. İroniktir ki, Ricardo’nun Amerika’yı etkileme niyeti orijinal niyetinden ileri gitmiştir. O sırada muhtemelen Birleşik Devletler’de, Meksika’da olduğundan daha çok tanınıyordu ve hatta belki daha popülerdi. *Oregonian* yazı kurulu tarafından Oregon, Portland’da, Ricardo’nun davası için

86 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 397.

87 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 398.

88 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 55. 89 MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 50.

örgütlenen bir toplantıda 46.22\$ toplanmıştı. “Bu, Kuzeybatıdaki yaygın işsizlik ve kötü ekonomik koşullar düşünülürse oldukça iyi bir yekûndü.” (89)

Zapata’nın üzerinde en etkili kişi Antonio Diaz Soto y Gama’ydı. Soto y Gama “Tolstoy ve Kropotkin’in tutkulu bir takipçisi”ydi ve Meksiko City’de Anarko-sendikalist bir liderdi. Casa’nın birkaç eski üyesi gibi –Rafael Perez Taylor, Luis Mendez, Miguel Mendoza Lopez Schwerdtfeger ve Octavio Jahn. Octavio, bir Fransız sendikalistiydi ve 1871 Paris Komünü’nün eski bir savaşçısı olduğu bile söyleniyordu.⁸⁹

Soto y Gama kısa sürede Zapatistaların baş ideologu oldu. “Soto y Gama [Zapatistalar için]... işlenmiş ve süzölmüş fikirlerle liderliği aldı. Tarımcılık fikri ve tarımcılar kültü esas olarak onun çalışmalarından çıkmıştır.”⁹⁰ Soto y Gama, Zapatistalar tarafından yayınlanan politik risalelerin kendisi tarafından yazıldığını reddetmiş, yalnızca bunların düzeltilmesine yardım ettiğini kabul etmiştir.

Soto y Gama, keza 26 Ekim 1914’teki Konvensiyon’da, Zapatismo için propagandada önemli rol oynadı. Orada, Carranza’yı suçlayan ve Zapata’yı öven uzun ve tutkulu bir konuşma yaptı. Anayasacılar çoğunlukta olduğu halde “onun konuşmasının ardından yükselen *viva Zapata ve Villa* haykırışları binayı sarstı.”⁹¹ İki gün sonra, bir uzlaşma ortamı doğdu, Konvensiyon, Zapata’nın tarımcılığını en azından “prensipite” kısmen onaylayarak kabul etti.

89 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 193.

90 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 194.

91 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 217.

Zapata Anarşist miydi?

Zapata bir anarşist miydi? Geçerli yanıt olumsuz gibi görünüyor. Anarşist etkilerin geçerli olduğu kesin ve hedefler son derece benzer ama özdeş değildir.

Millon, Zapatista hareketinin güçlü bir sosyalist, anarşist ya da “yerlililik”le karakterize edilirken, “Zapatistaların kuşkusuz bu konseptlerden etkilendiklerini, fakat bu bağlamı da fazla abartmamaya dikkat edilmesi gerektiğini” ileri sürerek⁹² şöyle devam etmektedir:

“Her ne kadar anarşist fikirler kuşku götürmez bir şekilde Güney’in devrimcilerini etkilemişse de... bu fikirler, Güney’deki harekete, onu ‘anarşist’ olarak tasarlamaya elverecek ölçüde sızmamıştır... Güneyliler devleti ortadan kaldırmayı değil, demokratikleştirmeyi arzu ediyorlardı ve mülkiyeti geniş bir şekilde dağıtma yoluna gitseler de toprakları, Meksika’da gelişecek burjuva tarımına izin verecek ölçüde özel ellerde bırakıyorlardı.”⁹³

Millon, Zapata’nın programının, kapitalist bir çerçeveye net bir şekilde muhalefet etmeksizin işçilerin durumunu, fakat esasen de köylülerin durumunu düzeltmeye yönelik bir program olduğunu vurgulayarak şöyle demektedir. “Aslında, anarşizmden çok, Rousseau ve Jefferson’unkine benzer küçük burjuva romantizminden kaynaklanan bir tarım programını ortaya koyan Zapatista’yla aydınlar birleşmişlerdir.”⁹⁴ Millon, “Zapatista tarafından ortaya konan hedeflerin anarşizmden çok, insan özgürlüğü terimiyle özetlenebileceğini” vurgulayarak bağlamaktadır.⁹⁵

92 Robert P. Millon, *Zapata: The Ideology of a Peasant Revolutionary*, (New York: International Publishers, 1969), s. 83.

93 Millon, *Zapata*, s. 99.

94 Millon, *Zapata*, s. 99.

95 Millon, *Zapata*, s. 132.

1920'lerde Devlet Anarşistleri: Meksika'da İdealin Zayıflaması

1920'li yıllarda anarşizm idealleri Meksika politik ufkundan çıktı. CROM, Anarko-sendikalist Casa'yı bir zamanlar sahip olduğu politik gücünden yoksun bırakarak emek gücünü domine etmiştir. Zapata 1919'da öldürüldü ve onun köylülük isyanı sönüşe gitti. Ve Kasım 1922'de, "Yirminci yüzyılın en önde gelen Meksikalı Anarşisti" Ricardo Flores Magon Birleşik Devletler'de hâlâ hapis hâlindeydi.

İlginçtir ki, bu sırada, Meksika politikasında hâlâ önemli rol oynayan önde gelen anarşistler kendi daha önceki fikirlerinden uzaklaşmaktaydılar. Soto y Gama -Elisee Reclus, Bakunin, Proudhon, Malatesta, Tolstoy ve Peter Kropotkin gibi çok sayıda klasik anarşist teorisyenlerden etkilenmiş, PLM liderliğinin önde gelen bir üyesi ve devrimci Zapata'nın baş ideologu- sonraki yıllarda sağa doğru keskin bir dönüş yaptı.

1920'lerin başlarında Meclis'te yaptığı konuşmada, sosyalizmin "Meksika'nın ihtiyaçlarına uygun olmadığını" söyledi. "Proletarya teknik becerilerden, ahlâki dürüstlükten ve zekâdan yoksundur" diye devam devam etti, "cahil ve eğitimsiz" işçi "asla kapitalistin yerini alamayacaktır" (Ruiz, 100). Bu konuşma, onun yıllarca önceki Magonista arkadaşlarını tiksindirmiştir.

Soto y Gama değişim mücadelesine devam etti, ancak artık reformist bir mücadeleydi bu, radikal değil. Haziran 1920'de Soto y Gama, Obregon'un desteğiyle Ulusal Tarım Partisi'ni kurdu. Ağustos'ta, Tarımcılar mecliste yedi sandalye kazandılar. Womack'a göre, Obregon'la bağlantıları yüzünden bu Tarımcılar "mecliste sayıları elverdiği ölçüde on kere yetki kullanmışlardır."⁹⁷ O sırada Parti üyeleri, meclis başkanı ile başkan yardımcılığını ve komisyonlardaki kilit mevkileri ellerinde tutuyorlardı - itimatnameler, anayasal sorunlar, dış ilişkiler ve tarım işleri.

96 Avrich, *Anarchist Portraits*, s. 208.

97 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 366.

Keza bir zamanlar PLM'nin önde gelen bir üyesi olan Antonio Villarrea, Tarım bölümünün sekreteri oldu. Orada "genel tarım reformu için ciddi çaba sarfetti."⁹⁸ 1921'de Tarımcılar, bir tarım reformu önergesini tartışacak ve kabul edecek bir oturum yapılması için Meclis'i zorladılar. Obregon'u kendilerini desteklemeye ikna ettiler ve sonunda 10 Nisan 1922'de, Tarımı Düzenleme Yasası'nı Meclis'ten geçirdiler. "1930'ların ortalarına kadar yeni Anayasanın en etkili kullanımı, kır yoksullarına resmî koruma sağlamış olmasıdır."⁹⁹ Soto y Gama ve Villarrea, radikal Anarşizmden devletçi-ilerlemeci reformculuğa geçmişlerdi.

98 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 366.

99 Womack, *Zapata and the Mexican Revolution*, s. 373.

Bir Değerlendirme: Anarşizm ve Devrim

Birçokları, tarihçiler ve politikacılar benzer bir şekilde Ricardo Flores Magon'u Meksika Devrimi'nin "habercisi" olarak ilan ederken şöyle demektedirler: "Onun ayırt edici özelliği şudur: Flores Magon kesinlikle herhangi birinin takipçisi olmayı reddetti, buna Madero, Huerto, Carranza ya da Obregon da dâhildir. 1910'dan itibaren anarşizmin, Porfirio Diaz'a karşı hareketin köklerinde gizli olduğunu açıkça ilan etti."¹⁰⁰ Ricardo'nun Anarşizm arayışı başarısızlıkla sonlandı, fakat onun çabaları olmaksızın Devrim çok farklı bir yol izledi. Ricardo, Diaz diktatörlüğüne karşı mücadelenin inşa edilmesine yardımcı olmuştu. Devrim, Ricardo'nun hiç de teşvik etmediği bir yolda ilerlerken, bir yandan da onun yaptığı çalışmayı sahtekârca kullandı.

MacLachlan, "başarı ya da başarısızlık Birleşik Devletler'deki radikal politikalarda bireyin önemi göz önüne alındığında görecedir. Radikalizmin sanayicilerden ve devletten gerçek anlamda sürekli baskı görmüş olması başarısızlık sayılmayabilir" demiştir.¹⁰¹ Bu kesinlikle akılda tutulmalıdır; Ricardo bu tür bir baskıyla yüz yüze geldiğinde bile önemli bir faktör olarak kalmıştır –bu baskı öylesine yoğun ki, hayatının geri kalan büyük kısmını hapiste geçirdi.

Albro, "Ricardo Flores Magon, nasıl yaşamının son on sekiz yılında Birleşik Devletler hükümetine sıkıntı verdiyse ölümüyle bile sıkıntı vermeye devam etti"¹⁰² demektedir. Bu görüş, MacLachlan'ın, "Flores Magon'un önemi onun başarısızlıklarından değil, Birleşik Devletler hükümeti ve Sol tarafından tanınmasından gelir" görüşüyle birlikte ele alındığında Ricardo'nun gerçekten önemli olduğu ortaya çıkar.¹⁰³

MacLachlan, "eğer şöyle olsaydı"oyununa girerek, "eğer PLM diğer Meksikalı devrimci gruplarla ittifaka girseydi kuşkusuz

¹⁰⁰ Albro, *Always a Rebel*, s. xii-xiii.

¹⁰¹ MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 110.

¹⁰² Albro, *Always a Rebel*, s. xi.

¹⁰³ MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 111.

Ricardo'nun Meksika devriminin gelişmesi üzerindeki etkisi daha büyük olurdu"¹⁰⁴ iddiasını ileri sürmektedir. PLM'nin Casa ve Zapatistalarla daha iyi bağlantılar düzenlemekte başarısız kaldığı kesindir. Muhtemelen böyle bir koalisyon önemli bir güç oluşturmazdı –Carranza için bile. Fakat koalisyonlar daima kendi iç çelişkilerine sahiptir, fraksiyonlar kısa sürede önemli farklılıklar üzerinde bölünürler, özellikle de müttefikler düşmanları üzerinde bir zafer kazanmakla yüz yüze geldiklerinde. Kent anarko-sendikalistleri, Ricardo'nun PLM'sinin tersine, kendilerini ölüme götürmesi pahasına diğer güçlerle –Carranza'nın güçleriyle– ittifaka gitmişlerdir. En başarılı yolun hangisi olduğu ya da olacağı yine de çok net değildir.

PLM gibi Casa ve Anarko-sendikalistler de mücadelelerini açık bir başarısızlıkla sonlandırdılar. Anarko-sendikalizmin iki can düşmanı kapitalizm ve devlet ayakta kaldı ama sendikaları yaşamadı. Fakat geniş bir açıdan bakılacak olursa, Devrimin öncesinden sonrasına kadar emek küçük kazanımlar elde etmiş olsa da önemli bir rol oynamıştır. Anayasa, Casa'nın Genel Grevinin ölüm nöbeti tutulduğunda yazılırken, "Anayasanın 123. maddesi Rio Blanco, Cananea'daki grevciler tarafından seslendirilen bütün başlıca talepleri kabul ediyordu."¹⁰⁵

Bunun Anarko-sendikalist bakış açısından küçük bir zafer olduğu kesindi. "Meksika endüstrisinin, madenlerin ve petrolün sahipliğinde hiçbir önemli değişiklik olmamıştı". Devrimin yirmi yılı boyunca.¹⁰⁶ Bunun örneği, Standard Oil Company'nin 1924 yılı itibarıyla, Meksika petrol üretiminin yüzde 60'ını kontrol ediyor olmasıdır. Bırakın emeğin zaferini, Meksikalıların zaferinden bile söz etmek zordur.

Diğer gruplar gibi Zapatista hareketi de yenilgiyle noktalandı. Onlar, köylülerin talep ettikleri topraklara serbestçe girebilme vizyonunun kurumlaşmasında başarısız olmuşlardır. Anayasa, işçiler için 123. maddeyi içerdiği gibi, Zapatistaların mücadele ettiği belediyesel özgürlük için de 115. maddeyi içeriyordu. Fakat iktidara gelen daha sonraki rejimler, 123. maddenin tersine

¹⁰⁴ MacLachlan, *Anarchism and the Mexican Revolution*, s. 113.

¹⁰⁵ Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 101.

¹⁰⁶ Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 103.

115. maddeyle “reformu pratiğe koymadılar” –onu temelden ihmal ettiler.¹⁰⁷ Aslında “Zapatistas” ismini benimsemeyi seçen Chipas’taki bugünkü hareket, esasen Meksika Devrimi sırasında Zapata’nın takipçilerine atfedilen benzeri hedefler için mücadele etmektedir.

Sonunda ve bugün devlet Meksika’da ayakta kaldı ve bu yüzden anarşizm hedefine ulaşmış değildir. İlginçtir ki, Ricardo Flores Magon’un yeminli düşmanı Meksika hükümeti, Onun dul karısına, Meksika’ya dönmesi halinde geçimi için maaş bağlamayı önermiştir. O ise bu parayı reddedip, “aynı amaçla demiryolu işçilerinin verdiği parayı kabul etmiştir.”¹⁰⁸ Sonuçta öyle görünüyor ki, yenilse bile Anarşizmin idealleri yaşamaya devam etmektedir.

107 Ruiz, *Labor and the Ambivalent Revolutionaries*, s. 103.

108 James C. Carey, *The Mexican Revolution in Yucatan, 1915-1924*, (Boulder: Westview Press, 1984), s. 135.

Kaynakça

Albro, Ward S. *Always a Rebel: Ricardo Flores Magon and the Mexican Revolution*. Fort Worth: Texas Christian University Press, 1992.

Andrews, Gregg. *Shoulder to Shoulder? The American Federation of Labor, the United States, and the Mexican Revolution, 1910-1924*. Berkeley: University of California Press, 1991.

Avrich, Paul. *Anarchist Portraits*. Princeton: Princeton University Press, 1988.

Blaisdell, Lowell L. *The Desert Revolution: Baja California, 1911*. Madison: The University of Wisconsin Press, 1962.

Brading, D. A. "Introduction: national politics and the populist tradition". *Caudillo and Peasant in the Mexican Revolution*. Ed. D. A. Brading. Cambridge: Cambridge University Press, 1980.

Carey, James C. *The Mexican Revolution in Yucatan, 1915-1924*. Boulder: Westview Press, 1984.

Clark, Majorie Ruth. *Organized Labor in Mexico*. New York: Russell & Russell, 1973.

Cockcroft, James D. *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution, 1900-1913*. Austin: the University of Texas Press, 1968.

Hall, Linda. "Alvaro Obregon and the agrarian movement, 1912-1920" *Caudillo and Peasant in the Mexican Revolution*. Ed. D. A. Brading. Cambridge: Cambridge University Press, 1980.

Documents on the Mexican Revolution. Ed. Gene Z Hanrahan. Salisbury N.C.: Documentary Publications, 1976.

Hart, John M. *Anarchism and the Mexican Working Class, 1860-1931*. Austin: University of Texas Press, 1987.

Katz, Friedrich. *The Secret War in Mexico: Europe, the United States, and the Mexican Revolution*. Chicago: The University of Chicago Press, 1981.

Knight, Alan. "Peasant and caudillo in revolutionary Mexico, 1910-17" *Caudillo and Peasant in the Mexican Revolution*. Ed. D. A. Brading. Cambridge: Cambridge University Press, 1980.

MacLachlan, Colin M. *Anarchism and the Mexican Revolution: The Political Trials of Ricardo Flores Magon in the United States*. Berkeley: University of California, 1991.

Millon, Robert P. *Zapata: The Ideology of a Peasant Revolutionary*. New York: International Publishers, 1969.

Ruiz, Ramon Eduardo. *Labor and the Ambivalent Revolutionaries, 1911-1923*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1976.

Tutino, John. "Revolutionary Confrontation, 1913 – 1917". *Provinces of the Revolution: Essays on Regional Mexican History, 1910-1929*. Ed. Thomas Benjamin; Mark Wasserman. Albuquerque: University of New Mexico Press, 1990. ss. 41 – 70.

Womack, Jr. John. *Zapata and the Mexican Revolution*. New York: Vintage Books, 1968.

JASON WEHLING
MEKSİKA
DEVİRİMİ'NDE
ANARŞİST
ETKİLER

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN:
GÜN ZİLELİ

ÇEVİRİSİNİ YAYINLADIĞIMIZ BU KISA BROŞÜR, MEKSİKA LİBERAL PARTİSİ'NDEN DOĞAN VE RİCARDO FLORES MAGON'UN ÖNDERLİĞİNİ YAPTIĞI HAREKETİ MERKEZ ALARAK, 20. YÜZYILIN BÜYÜK KÖYLÜ VE İŞÇİ DEVRİMLERİNDEN BİRİ OLAN MEKSİKA DEVİRİMİ'NDE ÇEŞİTLİ ANARŞİST GRUPLARIN OYNADIĞI ROLÜ KONU ALIYOR. MEKSİKA'YA GİREMİYEN VE ÖMRÜNÜN ÖNEMLİ BİR BÖLÜMÜNÜ AMERİKA'NIN HAPİSHA-NELERİNDE GEÇİREN FLORES MAGON'UN MUHALEFETİNE RAĞMEN, CARRANZA İKTİ-DARINDAN "İŞÇİ HAKLARI" İÇİN TAVİZLER KDPARTACAKLARI İNANCYLA ZAP-LELERİN TRAJİK HATASININ TARİHİN ÖNEMLİ DERSLERİNDEN BİRİ OLDUĞUNU DA ÖS-RENYÖRÜZ JASON WEHLING'İN ANLATIMINDAN, ANARŞİST FLORES MAGON, TARİ-HİN SİSLERİ İÇİNDEN BİZLERE SESLENİYOR: "İKTİDARLARLA, NE OLURSA OLSUN ASLA İTTİFAK YAPMAYIN. EGEMENLERLE AYNI YATAĞA GİRİLMEZ."

HİÇ KİMSE, "BİZ TARİHTE HİÇ YENİLMEYİP" DİYE BÜBÜRLENMEYE KALKMASIN.



kaos
çocuk
parkı

14 TL

f kcpyayinlari kcpyayinlari kcpyayinlari
kaoscocukparkiyayin@gmail.com kaoscocukparki.com
0506 973 30 53
Kültür Mahallesi, Sağlık 2 Sokak, 56/24 Çankaya - Ankara